

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

School voor Educatieve Studies

Educatieve master in de ontwerpwetenschappen

Masterthesis

Hoe kunnen we rijke referenties zoeken en integreren in onze ontwerppraktijk als bachelor student (interieur)architectuur?

Robin Motmans

Ties Vanden Bosch

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van Educatieve master in de ontwerpwetenschappen

PROMOTOR :

dr. arch. Ruth STEVENS

UHASSELT

KNOWLEDGE IN ACTION

www.uhasselt.be

Universiteit Hasselt

Campus Hasselt:

Martelarenlaan 42 | 3500 Hasselt

Campus Diepenbeek:

Agoralaan Gebouw D | 3590 Diepenbeek

2023
2024

School voor Educatieve Studies

Educatieve master in de ontwerpwetenschappen

Masterthesis

Hoe kunnen we rijke referenties zoeken en integreren in onze ontwerppraktijk als bachelor student (interieur)architectuur?

Robin Motmans

Ties Vanden Bosch

Scriptie ingediend tot het behalen van de graad van Educatieve master in de ontwerpwetenschappen

PROMOTOR :

dr. arch. Ruth STEVENS

Voorwoord

'Hoe kunnen we rijke referenties zoeken en integreren in onze ontwerppraktijk als bachelorstudent (interieur)architectuur?', masterproef geschreven door Robin Motmans en Ties Vanden Bosch, studenten aan de Educatieve Masteropleiding Ontwerpwetenschappen aan de Universiteit Hasselt.

Het door ons gekozen onderwerp komt vanuit de vraag, waarom het vinden van architecturale referenties zo moeilijk is en hoe we als studenten op een zelfstandige manier een referentiekader kunnen opbouwen. Vanuit begeleidingen in de ontwerpstudio werd er onderzocht wanneer het woord 'referentie' in zo een begeleiding aan bod komt, en wanneer hier begeleiding rond gegeven wordt. Deze bevindingen zijn opgenomen in tijdslijnen per begeleiding.

Deze onderwerpkeuze ging uit vanuit een gemeenschappelijke vraag. "Hoe komt het dat na het afstuderen onze rugzak aan referenties nog steeds niet zo groot is?". We ondervonden dat in de opleiding hier veel meer aandacht aan mag gegeven worden. Studenten leven nu in een tijdperk gedomineerd door sociale media, het gebruik van analoge literatuur wordt minder en minder toegepast en aangereikt. Hoe kunnen we de hedendaagse student warm maken tot het opzoeken van referenties? Kunnen we een online methode voorzien die hen niet helemaal tot aan de bibliotheek moet brengen? Kunnen we deze softskill versterken bij studenten en hoe?

Met extra dank aan Prof. arch. Jo Broekx, coördinerend verantwoordelijke in de ontwerpstudio van de eerste bachelor Architectuur; Arch. int.arch. Gitte Harzé, coördinerend verantwoordelijke in de ontwerpstudio van de eerste bachelor Interieurarchitectuur; én hun collega-studiobegeleiders, allen aan de Faculteit Architectuur en Kunst van de Universiteit Hasselt, voor de ontvangst tijdens ontwerpbegeleidingen. Dankzij jullie konden we de geobserveerde ontwerpbegeleidingen plaatsen op een universele tijdslijn.

Abstract

Als studenten architectuur en interieurarchitectuur voelde het tijdens de opleiding aan dat er nog steeds een grote kloof zit tussen de kruisbestuiving van ontwerp wetenschapsvakken en de ontwerpstudio's. Er wordt niet genoeg nadruk gelegd op het belang van referenties en het gebruik ervan tijdens het ontwerpen. Studenten krijgen hierbij ook niet de uitleg waarom dit zo belangrijk is, dit is natuurlijk cruciaal om aan de slag te kunnen gaan en de rijke referenties eruit te kunnen filteren.

In deze thesis wordt onderzocht waar de knelpunten zitten rond het gebruik van architecturale referenties bij studenten en waarom deze onjuist toegepast worden. Hoe ze hiermee beter kunnen omgaan en hoe docenten hierop kunnen inspelen.

Inhoudsopgave

1. INLEIDING	1
2. THEORETISCH KADER	2
2.1 Een beeld als bron	3
2.2 Referentie	4
2.3 Feedback	5
3. METHODOLOGIE	6
3.1 Observaties	6-8
3.2 Enquête	8-9
4. ONDERZOEKSRESULTATEN	10
4.1 Demografische gegevens van de respondenten	10
4.2 Resultaten observaties	10-15
4.3 Resultaten enquête	15-16
4.4 Integratie van enquête- en observatieresultaten	16
4.5 Conclusie: onderzoeksresultaten	16
5. BEVINDINGEN NA ANALYSE VAN DE RESULTATEN	17
5.1 Bevindingen	17
5.2 Referentiecheck	18-19
5.3 Limitatie van het onderzoek	19
5.4 Aanbevelingen	19
5.5 Mogelijke pistes om referenties meer aan bod te laten komen in de onderwijstijd	20
6. CONCLUSIE	21
7. CREATIVE DELIVERABLE	22
7.1 REF.bib: website met filters	22
7.2 Scenario's	23-28
8. LITERATUURLIJST	29-30
9. AFBEELDINGENLIJST	31
10. BIJLAGEN	32-74

1. Inleiding

Deze thesis beschrijft hoe studenten (interieur)architectuur rijke referenties kunnen opzoeken en integreren in hun ontwerppraktijk. Om dit onderzoek te kunnen staven, is er geobserveerd tijdens ontwerpbegeleiding van 1ste bachelors (interieur)architectuur en een enquête afgelegd bij deze studenten.

In dit onderzoek werd specifiek gezocht naar wanneer er in een begeleiding referenties aan bod komen. Deze observaties hebben we uitgezet op verschillende tijdslijnen om weer te geven hoe een begeleiding in een ontwerpstudio verloopt en om nader te onderzoeken wanneer men spreekt over referenties gedurende deze begeleiding. Dit onderzoek hadden we nodig om een conclusie te kunnen trekken uit wat een docent van referenties aanbiedt, hoe een student hiermee omgaat en wat voor referenties studenten zelf aanreiken. Zijn dit louter 'Pinterest' geïnspireerde referenties of komen deze referenties voort uit de ontwerpwetenschapsvakken of literatuur?

Online websites zoals Pinterest, Archdaily en Instagram zijn bronnen die door de studenten het meest gebruikt worden om inspiratie te zoeken of referentieprojecten uit te halen. Op deze websites komen zowel arme als rijke referenties aan bod, dit maakt het voor studenten erg moeilijk te ondervinden wat het verschil is tussen een arme referentie en een rijke referentie.

We starten met het schetsen van de context door het bepalen van het theoretisch kader. Om de onderzoeksvraag te beantwoorden, splitsen we deze op in een aantal deelvragen, die we in de volgende delen aan bod laten komen.

2. Theoretisch kader

In dit hoofdstuk worden de kernconcepten waarmee het onderzoek wordt onderbouwd besproken. In het veld van referenties is het belangrijk om te weten wat een referentiebeeld is en waarvoor het wordt gebruikt. We leven namelijk in een wereld waar alles al is gecreëerd, waardoor alles ook geïnspireerd is op elkaar. Denk maar aan een boek of een thesis dat tot zijn recht komt door de talrijke bronnen in de referentietabel die je kan terugvinden op de laatste pagina's. Op deze manier kan architectuur ook als inspiratiebron dienen om nieuwe architectuur te maken. Dit soort beeldreferenties refereren met elkaar via hun uiterlijk of hun informatieve inhoud. Ze worden weergegeven via een beeld (een foto van het gebouw) waar de sterke of belangrijkste beeldende kwaliteiten naar voren komen en zijn voorzien van informatie die de inhoud van het project weergeeft. De waarde van architecturale referenties bestaat dus uit beeld en tekst, maar een eerstejaarsstudent is nog niet op de hoogte over hoe men naar referenties hoort te kijken. De beeldende kwaliteiten van het referentiebeeld zijn ook vaak doorslaggevend voor de kijker omdat men hier gelijkenissen kan treffen die terug te vinden zijn in hun eigen project. Uit observaties en eigen ervaring viel het op dat bij het kijken naar referentiebeelden een valkuil ontstaat, waarbij studenten niet weten hoe ze de beelden moeten interpreteren en analyseren, wat hun vermogen belemmert om de diepgaande betekenissen en essentiële elementen van de architectuur te begrijpen. Om een voorbeeld te schetsen van het gebruik van referentiebeelden door studenten: ze zoeken te letterlijk. Wanneer hun opdrachtschrijving bestaat uit het maken van een paviljoen uit een houtconstructie, dan zullen de uitkomsten van hun referentieonderzoek voornamelijk bestaan uit houten paviljoenen.

Aandachtig kijken en zoeken naar rijke referentiebeelden is een vaardigheid die de student moet bezitten tegen het einde van hun studieloopbaan. Dit betekent dat dit voldoende aandacht moet krijgen en meer geïntegreerd moet worden in het leeraanbod. Dit onderdeel heeft ook ondersteuning, begeleiding en feedback nodig. Bij feedback valt op te merken dat hier nog verbeterpunten zijn aan de kant van de docent eveneens die van de student. Er wordt te weinig aandacht besteed tijdens de begeleiding tussen docent en student, maar ook door de hele Bachelor en Masteropleiding als verwerking in theorievakken. Er is weinig verkenning van vakoverschrijdend referentiegebruik in andere vakken op gebied van architecturale referenties, doch stelt het ons dat hier zeker een potentiële meerwaarde achter schuilt. In dit hoofdstuk worden deze thema's uitgebreider besproken.

De kernconcepten die vervolgens worden besproken zijn vertrokken vanuit uitgevoerde observaties. De observaties zijn uitgevoerd in de ontwerpstudio van de eerste bachelor's in de opleidingen Architectuur en Interieurarchitectuur aan de Faculteit Architectuur en Kunst aan de UHasselt. Deze waren vooral gefocust op het kunnen capteren van referentiegebruik binnen een begeleiding van een ontwerpstudio. Hoe de referentiebeelden worden besproken en worden aangereikt tijdens een ontwerpstudio is het motief van deze scriptie. Het vak 'ontwerpstudio' is namelijk een centraal vak binnen de opleiding (interieur)architectuur. Het fungeert als een praktijkgericht atelier waarin studenten hun theoretische kennis toepassen op concrete ontwerpscenario's. Dit vak legt de aandacht op de creativiteit, technische vaardigheden en ontwerpmethodologieën van studenten te ontwikkelen en te integreren in het ontwerpen van functionele, esthetische en duurzame ruimten.

2.1 Een beeld als bron

Afbeelding 1: Motmans, Kwaliteiten van een beeld (2024)

Bij het opstellen van een ontwerpgerichte opdracht komen heel wat eindkwalificaties kijken waar de student op wordt geëvalueerd. De basisdoelen die hierin terug kunnen komen zijn doelen die gebaseerd zijn op vormgeving, materiaal en betekenis. Dit zijn namelijk ook de kernonderdelen om een beeld te creëren (Benjaminsen & Stieltjes, 2021). Om een beeld te creëren a.d.h.v. deze drie onderdelen, moet je als student ook in staat zijn om te kunnen kijken naar deze onderdelen met een onderzoekende bril. Als een student een referentiebeeld analyseert moet er niet enkel worden onderzocht naar welke vormgeving, materialen en betekenis er is toegepast maar ook waarom deze zijn toegepast. Het kunnen beantwoorden van de waarom-vraag rond de drie kernonderdelen van een beeld zorgt ervoor dat de student nu ook weet waarom deze beslissingen door de maker van het beeld zijn genomen. Je kan de waarom-vraag beantwoorden door te zoeken in de bijbehorende informatie in tekstvorm. De bijbehorende teksten zijn niet altijd volledig of ze beschrijven maar een klein deel van de beeldende kernonderdelen. Door alleen al te kijken naar een beeld kan je ook achterhalen waarom de specifieke vormgeving, materialen of betekenis is toegepast. Dit is een vaardigheid die moet worden aangeleerd aan de studenten. Het leren kijken naar een beeld, de waarom-vraag kunnen stellen i.v.m. de vormgeving, materiaal of betekenis en ook kunnen beantwoorden.

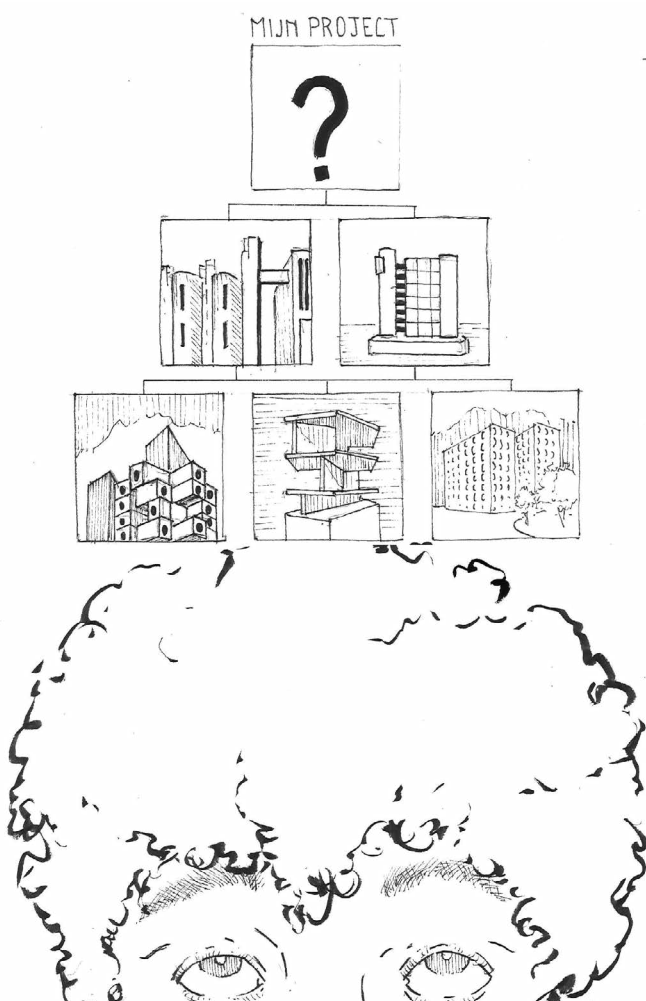
Het creëren van een beeld (in het architectuurontwerp veld kan dit beeld bestaan uit de fysieke neerslag van een ontwerpidee dat visueel wordt waargenomen in grondplannen, sneden of een conceptbeeld) vraagt de vaardigheid om te leren kijken en analyseren van een ander beeld dat als inspiratie dient. Het fysiek ontwerpen begint vanuit het kijken naar beelden, deze beelden kunnen zowel fysieke als mentale beelden zijn. De fysieke beelden zijn de referentiebeelden die worden gebruikt tijdens het ontwerpproces. Automatisch worden deze fysieke beelden ook gesuggereerd tot een mentaal beeld, een gedachte die zich visueel vertoont in ons brein. Deze mentale beelden ontstaan uit de beelden die wij ooit in het echt hebben waargenomen. Wat je nooit hebt gezien of waargenomen kan je ook geen mentaal beeld bij bedenken. Door het 'leren kijken' kan de student zichzelf informeren over hoe de dingen eruit zien en deze informatie toepassen in hun eigen beeld. Je kan kijken naar beelden die je online of fysiek kan raadplegen of beelden die je in de werkelijkheid hebt gezien die je kan koppelen aan een herinnering, de mentale beelden. Naar aanmerking uit observaties en eigen ervaringen als (interieur)architectuur studenten tonen de bevindingen dat de educatieve aanpak rond het 'leren kijken naar beelden' en het belang van deze referentiebeelden niet uitdrukkelijk worden gecommuniceerd aan studenten. De eerste Bachelor student (interieur) is niet op de hoogte hoe men referenties moet toepassen noch hoe men een goede referentie kan identificeren.

2.2 Referentie

De kracht van een referentie zit in de beeldende en betekenisvolle ondersteuning die het biedt. Elk beeld dat men in boeken of op het web kan vinden brengt een betekenis met zich mee. Toch moet men kunnen bepalen wanneer een referentie kwalitatief rijk genoeg is en zijn dienst kan doen als een beeldende koppeling van een eigen creatie. Voor de hedendaagse student is het een gewoonte om inspiratiebeelden op te zoeken op het web. Met websites zoals Pinterest en Instagram is het opzoeken van referentiebeelden zeer toegankelijk. We leven momenteel in een tijdperk gedomineerd door sociale media, maar hier verschijnt ook de valkuil. Want hoe kan je weten of een referentie voldoende waarde heeft?

Of wanneer een architecturaal beeld over een effectief bestaand gebouw gaat zonder dat de kracht van Artificial Intelligence een gebouw heeft gegenereerd? Tegenwoordig moet men nadenken over waar de bronnen worden opgezocht. In vergelijking met het zoeken van referenties in gepubliceerde boeken kan men met zekerheid zeggen dat de bronnen betrouwbaar zijn. Het kiezen van een referentie kan aan verschillende factoren liggen: esthetiek, achterliggende betekenis, beeldende aspecten en materiaal. Een student moet hier ook van op de hoogte zijn en hierover geïnformeerd worden.

Uit het onderzoek blijkt dat een referentie steeds terugkeert in de eerste fase van een ontwerpbeslissing. Toch merken we dat dit gebruik van referenties niet wordt geïmplementeerd in de ontwerpmethodiek van de studenten. Een methodiek is namelijk een verzameling van methoden die iemand hanteert (Eekhout, 2016). In het beeldend onderwijs wordt een les geïntroduceerd met een beeldbeschouwing. Deze introductiefase wordt gebruikt door de leerkracht om de leerlingen ook in gang te zetten waar ze inspiratie uit kunnen halen. Maar hoe start een leerling/student hier aan zonder te weten hoe ze moeten ontwerpen vanuit een referentie? Wanneer spreken we over iets kopiëren en wanneer spreken we over een eigen creatie die vertrokken is vanuit een referentie.

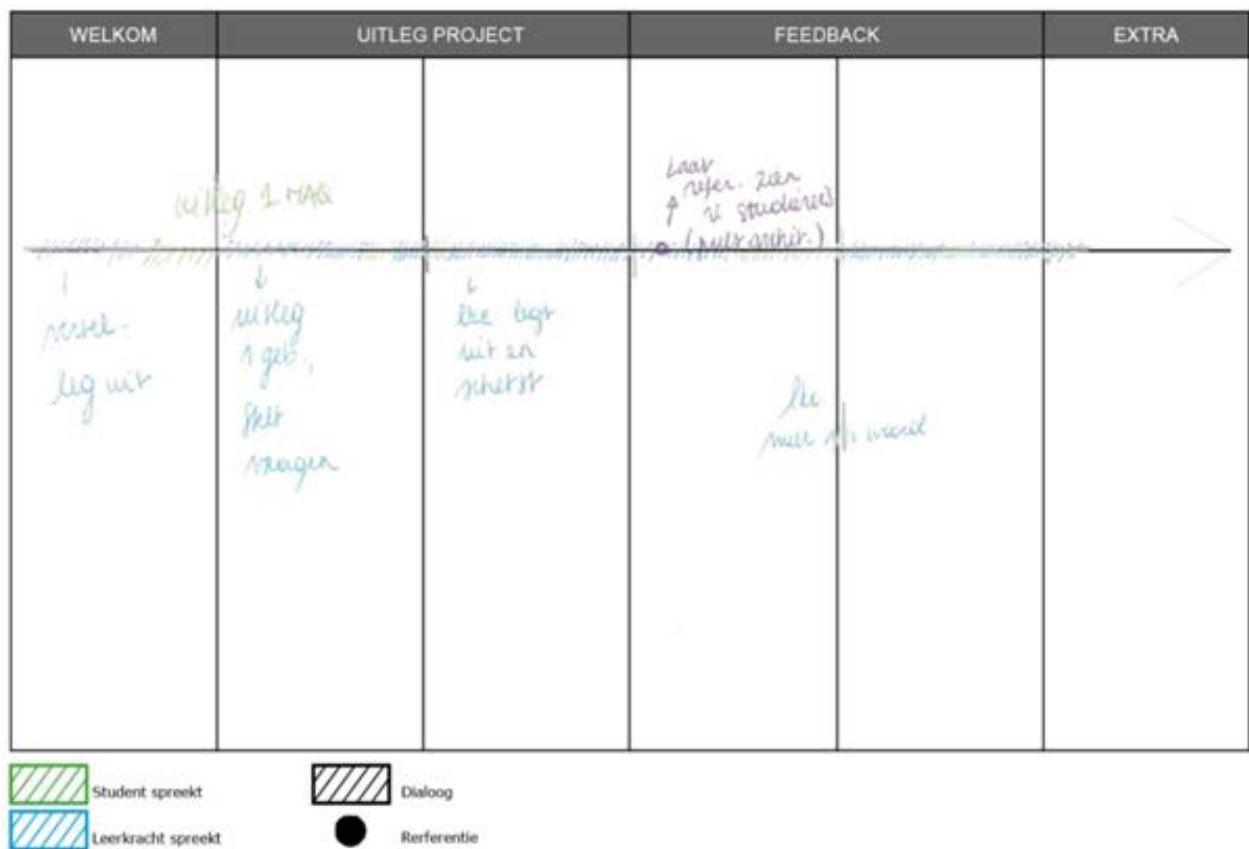

Afbeelding 2: Motmans, Referenties (2024)

2.3 Feedback

Feedback is het startpunt van het leerproces (Muller, 2013). Het kan worden gezien als een controlesysteem voor de docent om na te gaan of de student aan het leren is. Studenten moeten gewezen worden op hun fouten om ervan te leren. Ze starten met een beperkte hoeveelheid kennis met een opleiding die zich baseert op het begrijpen en creëren van architectuur. De kennis die hun gevoed wordt gaan ze ook leren toepassen in de praktijk, dit hoort ook gestuurd te worden door docenten. De docenten kunnen er niet vanuit gaan dat de studenten de vaardigheden van het ontwerpen, tekenen en constructief nadenken volledig bezitten. Deze vaardigheden worden ook wel Hard Skills genoemd. Er wordt wel verwacht dat de student de Soft Skills beheerst, vaardigheden zoals communicatie, nieuwsgierigheid, etc.... Deze vaardigheden kunnen worden gekoppeld aan de innerlijke persoonlijke en gedrags eigenschappen (De Freitas & Almendra, 2022) Studenten, (interieur) architect in opleiding, verwachten van docenten de nodige feedback die ze nodig hebben (Muller, 2013). Tijdens het observeren van begeleidingen tussen docenten en studenten waren hier enkele bevindingen en opmerkingen ontstaan.

Uit eigen ervaring en uit ondervindingen van de observaties kan een begeleiding eenvoudig weergegeven worden in vier fases. De observatietool is opgesteld aan de hand van deze vier verschillende fases: welkomstfase, uitleg van het project, feedback en extra toevoegingen. Aan de hand van de legende kan er eenvoudig op de tijdslijn aangeduid worden wanneer de student/docent sprak, wanneer er een dialoog was en wanneer er referentie aan bod kwam. Onderstaand voorbeeld geeft aan hoe er met de observatietool, tijdens het observeren van begeleidingen, te werk werd gegaan.

Afbeelding 4: Observatietool voorbeeld

Bovenstaande observatie, afgebeeld in een tijdslijn, startte met het verwelkomen van de student, die bij de docent (begeleider) gaat zitten. Tijdens dit eerste moment begon het gesprek bij de student waar hij/zij/die het project uitlegde. De student legde hier kort zijn/haar/hun maquette uit waarop de docent verder aanvulde en vragen stelde. Hierna ontstond er een korte dialoog tussen student en docent. Verder legde de docent aan de hand van schetsen uit wat de mogelijkheden waren voor het ontwerp, binnen deze uitleg laat de docent een referentie vanuit de studiereis zien waarop de studenten zich kan laten inspireren. Deze fase wordt vervolgd van uitleg door de docent met korte vragen aan de student. De begeleiding werd afgesloten met een kleine samenvatting van wat de studenten moest doen tegen de volgende week.

De observaties werden uitgevoerd op 07/12/2023 en 02/05/2024 aan de faculteit architectuur te Universiteit Hasselt. Vanaf 13:30 tot 17:30, waarbij elke begeleiding tussen de tien en dertig minuten lag. In totaal werden er 32 studentenbegeleidingen geobserveerd, waarvan 23 begeleidingen in december 2023 en negen begeleidingen in mei 2024. Bij de observaties in december werden drie individuele ontwerpbegeleidingen geobserveerd in de ontwerpstudio van de eerste bachelor's interieurarchitectuur, in de studio van eerste bachelor's architectuur werd een gezamenlijke begeleiding gehouden rond referenties die ze moesten opzoeken bij de start van een nieuwe opdracht. Deze observaties waren eerder een verkenning van het onderzoek. Betreft de observaties in mei, werden er vier individuele ontwerpbegeleidingen in de eerste bachelor interieurarchitectuur geobserveerd en vijf individuele ontwerpbegeleidingen in de eerste bachelor architectuur. Tijdens de observaties is ervoor gezorgd dat er voldoende verschillende docenten werden geobserveerd.

De begeleidingen worden geobserveerd door de interacties tussen student en docent te capteren, met eventuele betrekking tot architecturale referenties en het aanreiken van referenties. De analyse van de observaties gebeurde aan de hand van een thematische analyse om zo patronen en inzichten te identificeren. Een thematische analyse wordt opgedeeld in zes stappen: verkennen, coderen, thematiseren, reviseren en verfijnen, vaststellen en structureren, en presenteren. Dit stappenplan is ontworpen door Nel Verhoeven (2020) maar gebaseerd op het onderzoek van Braun en Clarke (2008). Deze methode geeft flexibiliteit binnen het analyseren van de verzamelde data. Omdat de onderzochte data gering is zal de analyse beknopter zijn.

Om de betrouwbaarheid en validiteit van de observaties te waarborgen, zijn er goede afspraken gemaakt tussen de observatoren. Hierbij gaf de observatietool de observatoren een houvast en leidde deze tool naar steeds een gelijkaardig resultaat. Omdat er sporadisch gevraagd werd waarvoor er geobserveerd werd, kon dit de observatie mogelijk in gedrang brengen omdat de docent op dat moment weet waarvoor er geobserveerd wordt. De mogelijkheid is er dat bepaalde docenten er meer over zijn beginnen nadenken en onbewust ook meer aandacht hebben besteed aan het voorschotelen van referenties aan studenten.

3.2 Enquête

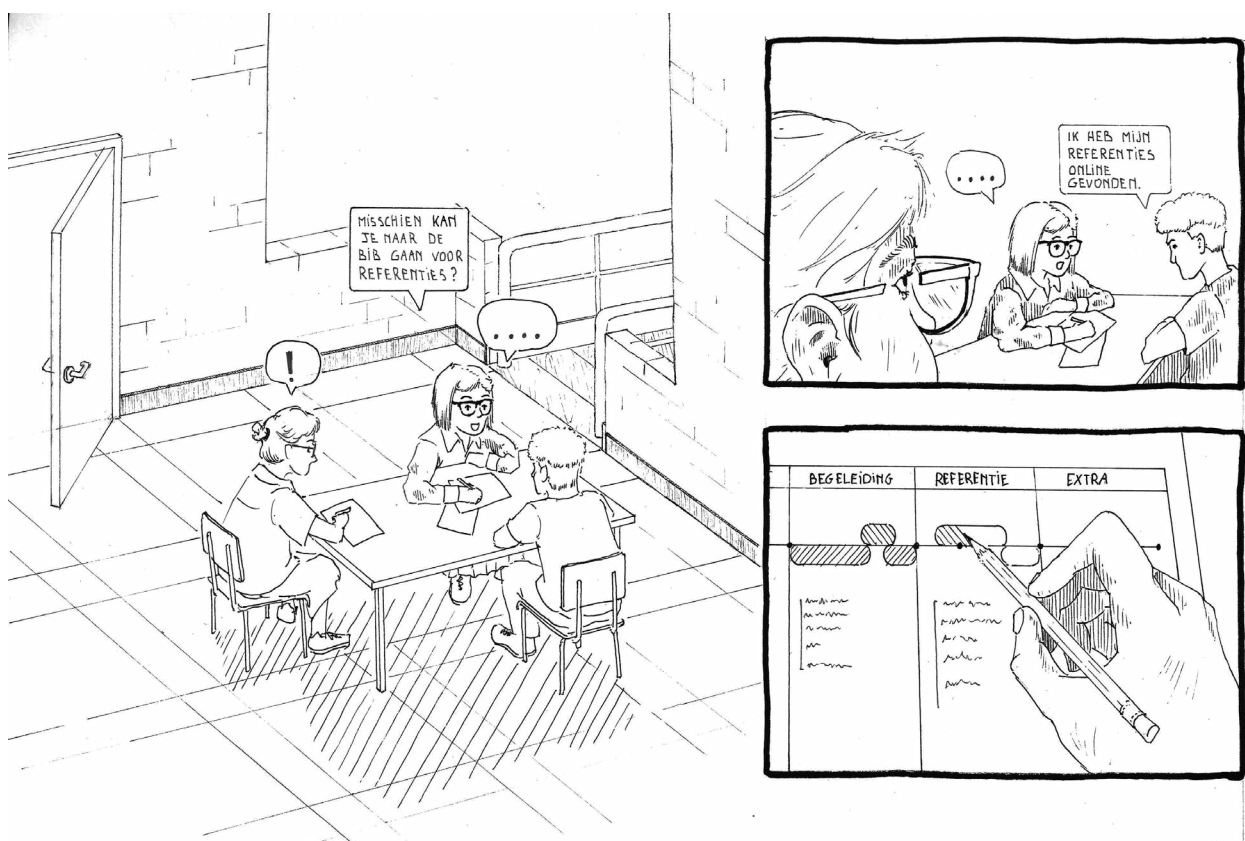
Gepaard met de observatietool werd er bij de studenten een enquête afgenomen rond referentiegebruik. Dankzij deze enquête kregen we meer inzicht in hoe studenten tegenover het gebruik van referenties staan en wat zij de meerwaarde hiervan vinden. Deze enquête werd afgenomen bij tien eerste bachelorstudenten van interieurarchitectuur en tien eerste bachelorstudenten uit architectuur.

De opbouw van de enquête bestond uit verschillende thema's. Er werd eerst de achtergrond van de student gevraagd. Verder werden de vragen onderverdeeld in volgende thema's: gebruik van architecturale referenties, docent aangeboden referenties, eigen keuze en algemeen. Deze thema's konden ons meer inzicht geven in waar zich de bron bevindt van het stoeve verloop van referentiegebruik. De enquête werd fysiek aan willekeurige studenten afgegeven en gevraagd deze vragen in te vullen. De duur van deze enquête bevond zich rond de vijf minuten en werd volledig anoniem afgenomen.

Betreft de inhoud van de enquête werd er verder ingespeeld op bovenstaande thema's. Hierbij een samenvatting van de vragen die in de enquête werden opgenomen (in bijlagen bevindt zich nog de volledige enquête):

- Het studiejaar van de respondenten. Interessegebieden binnen (interieur)architectuur.
- Frequentie van het gebruik van architecturale referenties.
- Specifieke momenten tijdens het ontwerpproces waarop referenties worden geraadpleegd.
- Bronnen van architecturale referenties, zowel aangeboden door docenten als persoonlijke keuzes.
- Mening over de kwaliteit en variëteit van door docenten aangeboden referenties.
- Gebruik en invloed van persoonlijke architecturale referenties.
- Algemene mening en suggesties voor verbetering met betrekking tot het gebruik van architecturale referenties in de opleiding.

De verzamelde gegevens, uit de open vragen, werden ook door middel van een thematische analyse uitgevoerd om meer inzicht te krijgen in de patronen van de studenten, en naast de observaties, meer antwoord te kunnen bieden op de onderzoeksvraag.

Afbeelding 5: Motmans, Observatie (2024)

4. Onderzoeksresultaten

Het onderzoek werd opgebouwd vanuit afgenomen enquêtes en observaties van ontwerpbegeleidingen uit de ontwerpstudio's van de eerste bachelor's architectuur en interieurarchitectuur. Om resultaten hieruit te kunnen analyseren en gebruiken, werd de methode van een observatietool toegepast. Deze observatietool zorgde voor een houvast voor de observatoren om zo tot een gelijkaardig resultaat te komen bij verschillende begeleidingen en docenten. De onderzoeksresultaten worden vooral geleid door een kwalitatieve analyse bij zowel de observaties als de enquête. De focus in dit onderzoek ligt vooral in het interpreteren van de data

4.1 Demografische gegevens van de respondenten

De studenten waarbij zowel de observaties als de enquête werden afgelegd bevonden zich in de ontwerpstudio van de eerste bachelor architectuur en interieurarchitectuur. Tijdens de huidige observatie- en enquête afname waren beide studio's reeds begonnen aan een nieuwe opdracht. Voor de opleiding interieurarchitectuur werden de studenten gevraagd om een woning te ontwerpen aan de hand van een film die ze uit een lijst konden kiezen. Voor de opleiding architectuur werd er gevraagd een woning te ontwerpen gericht op privé, sem-publiek en publieke ruimtes waarbij een kangoeroewoning (type woning waar twee gezinnen op dezelfde bouwgrond wonen. Dit wordt vaak toegepast voor ouderen om dichtbij hun familie te wonen) geïntegreerd moest worden. Het interesseveld van de studenten bevindt zich ook vooral binnen de ontwerpstudio.

4.2 Resultaten observaties

De opdrachtbeschrijving omtrent referenties verschilt tussen interieur en architectuur. Bij de richting architectuur wordt er wel ingezet op het zoeken van referenties rond een opdracht. Bij interieur komt dit niet echt aan bod. Zo was tijdens het observeren in december, bij de ontwerpstudio van de eerste bachelor's architectuur, de studio bezig met het klassikaal bespreken van de referenties. Elke student moest minstens twee referenties meenemen over de opdracht waarnaar ze de komende weken gingen werken. Opvallend uit deze observatie was dat er veel dezelfde referenties uit voortkwamen en dat de studenten de referenties ook erg letterlijk namen. De opdracht ging hier over het ontwerpen van een stadswoning van 220cm breed, voor de hand liggend maar ook mogelijks te voorspellen, was dat de studenten referenties presenteerden van woningen met een geringe breedte. Studenten nemen referenties erg letterlijk, terwijl een op het platteland gevestigde woning hier even goed een referentie zou kunnen zijn rond de ruimtelijkheid of de methodiek van de woning die toegepast kan worden in het ontwerp. Dat de studenten nog eerstejaars zijn en dit inzicht leren krijgen, is iets wat zeker nog in rekening gehouden moet worden. Doch kan dit proces versneld worden en meer aangemoedigd worden. De begeleiding van de docent bij deze observatie was mager, er werden wel gerichte vragen gesteld maar de docent zou hierbij eenvoudig kunnen inpikken met eigen referentieprojecten om zo aan de studenten te laten zien hoe hij/zij deze opdracht zou starten met een referentieproject. Betreft de afgenomen observaties, zijn deze opgenomen in een verfijnde tijdlijn met een legende zoals deze van de observatietool. In bijlagen bevinden zich alle tijdlijnen van alle afgenomen observaties. Hieronder zijn twee tijdlijnen voorgesteld van de opleiding architectuur en de opleiding interieurarchitectuur. De begeleiding werd opgedeeld in verschillende fases. In de eerste fase bevindt zich de introductie, hierbij wordt het concept uitgelegd, vooral een fase gedomineerd door de student. Het project wordt uitgelegd in de tweede fase (uitleg project), hierin bevindt zich vooral een wisseling tussen docent en student. Wanneer de student aan het woord is kan zijn/haar/hun uitleg verdeeld worden in twee verschillende soorten, namelijk de conceptuele uitleg en de ruimtelijke uitleg. Bij de conceptuele uitleg gaat de student dieper in op het concept van het project dat in lijn staat met de ruimtelijke vormgeving van het grondplan. Een concept doet zijn dienst als het onderliggende idee of de

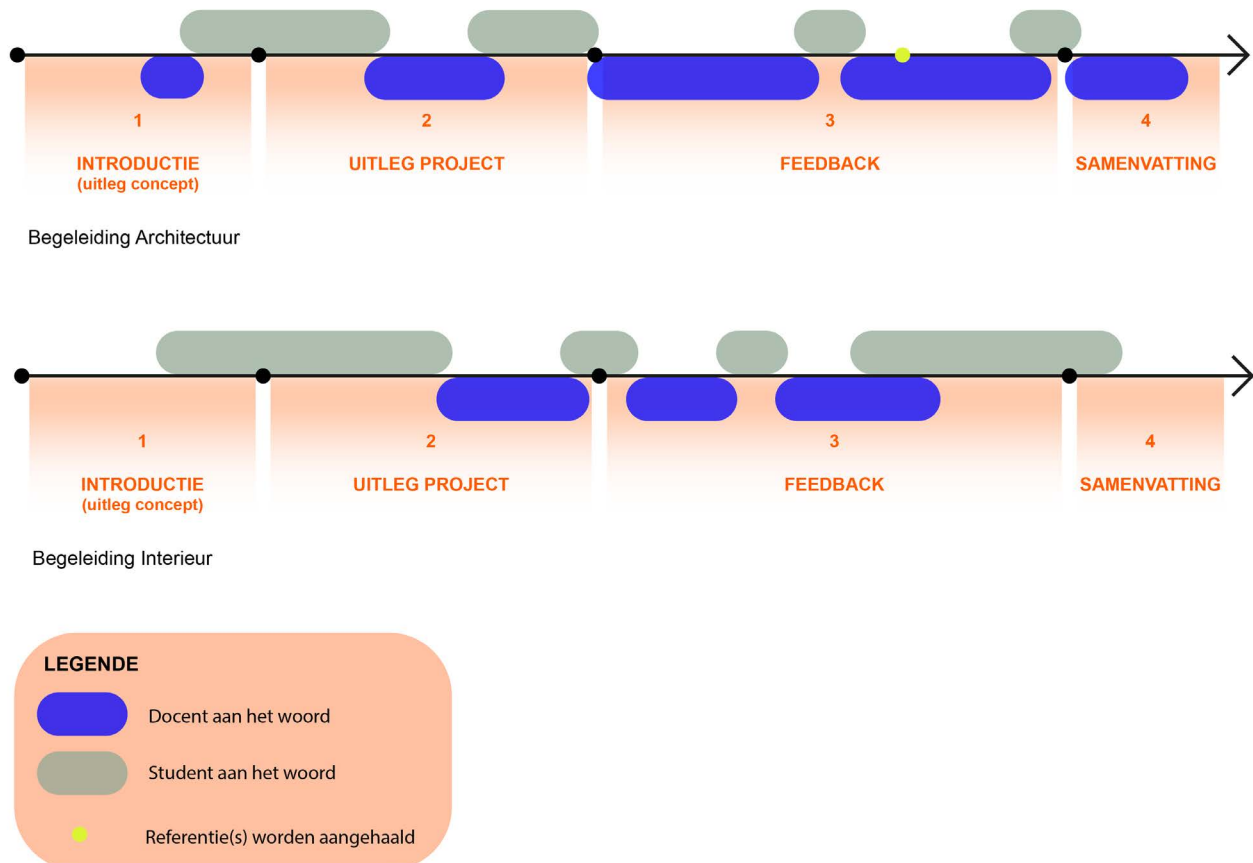
visie die als basis dient voor het ontwerp. Bij de ruimtelijke uitleg overloopt de student hoe het grondplan is georganiseerd. De ruimtelijke uitleg staat in lijn met het bedachte concept van de student, maar ook met het toepassen van de ruimtelijke logica en de menselijke maat.

De fase die gedomineerd wordt tijdens een begeleiding is de feedbackfase, hierbij is vooral de docent aan het woord en worden er af en toe vragen gesteld door de student. In de feedbackfase wordt er verwacht dat de docent zijn kennis en expertise toepast om de student verder te helpen in het werkproces. De feedback die werd toegepast bestond groot en deels uit zogenoemde interventiefeedback en epistemische feedback. Deze soorten feedback zijn onderdeel van nog andere soort feedback, zoals succesfeedback en directe feedback (Surma et al., 2019). De interventiefeedback legt meer essentie op het corrigeren of het benoemen van het aspect dat meer aandacht nodig heeft en dit wordt dan vaak ondersteund met een ontwerpsuggestie van de docent. Deze soort feedback is zeer herkenbaar in de ontwerpstudio omdat hier de docent zijn eigen kennis en expertise wilt delen met de student. De epistemische feedback richt meer op het vragen stellen aan de student en hen aan het denken zetten (Surma et al., 2019). Het is dan ook belangrijk dat de feedback wordt toegepast op het werkproces en niet op de leerling. Er bestaat een groot verschil in de richting waar we onze feedback naar toe willen sturen en dit kan een goed of een slecht effect hebben op de student. Volgens een opgestelde tabel van Shute (2008) mag de inhoud van feedback niet gaan over het vergelijken van de ene student zijn prestaties met die van andere studenten. Zo wordt de feedback te veel gericht op de student zelf. Feedback moet meer gericht zijn naar het werk van de student en hoe dit richting een doel kan werken. Uit de observaties kan worden vastgesteld dat de eerste bachelor student nog veel moet worden bijgestuurd op vlak van ruimtelijk inzicht. Hierdoor wordt er tijdens een feedbackmoment meer aandacht besteed aan het bijsturen van de ruimtelijke vormgeving, het concept en/of referenties worden sneller achterwege gelaten. Op deze manier viel het op dat het bespreken van referenties toepasselijk is, afhankelijk van waar de student zich in het ontwerpproces bevindt. Een laatste fase binnen een begeleiding, die zeker niet steeds toepasbaar is, is de fase waarin kort en bondig alles wordt samengevat. Deze fase is afhankelijk van de student en eveneens die van de docent. Hier loopt het gesprek tot zijn einde en hier is het mogelijk om het gesprek samen te vatten met de belangrijkste punten.

Motief tijdslijn

De tijdslijn start vanuit een gestandaardiseerd verloop van een begeleiding, uit observatie en eigen ervaring blijkt dat dit verloop bestaat uit 4 fases, de introductiefase, een fase waarin het project uitgelegd wordt, een feedbackfase en een samenvatting fase waarin de begeleiding kort wordt samengevat en wat er verwacht wordt van de student. De fases in deze tijdslijn boden een houvast om de observaties gelijkmatig uit te zetten en deze te kunnen vergelijken met de andere observaties.

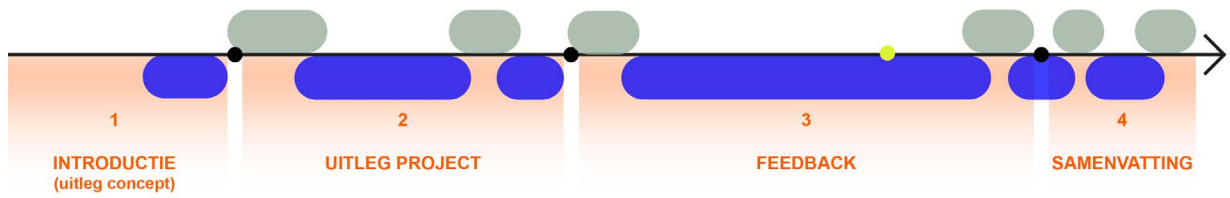
Interacties tussen docent en student worden weergegeven aan de hand van de kleur blauw en groen, de bovenkant van de tijdslijn wordt afgebeeld wanneer de student spreekt (groen), de onderkant laat zien wanneer de docent (blauw) in interactie gaat met de student. Wanneer er sprake is van een referentie tijdens een begeleiding wordt deze door middel van een gele stip aangeduid.

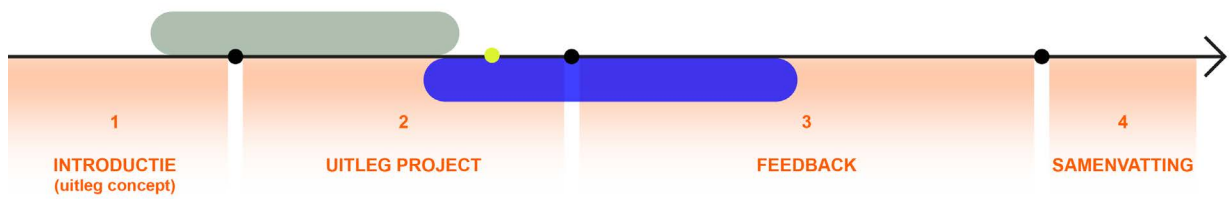
Afbeelding 6: Tijdslijn observatie architectuur en interieurarchitectuur

Opvallend aan de observaties is dat de leerkracht meestal het woord heeft en de student vooral volgt en sporadisch vragen stelt. Uit de observaties bleek dat steeds maar één keer een referentie werd aangehaald tijdens een begeleiding, in sommige begeleidingen kwam het aanreiken van referenties helemaal niet aan bod. Meestal werden de referenties aangereikt door de docenten, deze referenties reikten echter niet (snel) verder dan de referenties uit de opdrachtenbundel of hetgeen de studenten bezocht hebben op de studiereis. In de tijdslijnen hieronder bevinden zich de resterende observaties waaruit bovenstaande conclusie werd afgeleid.

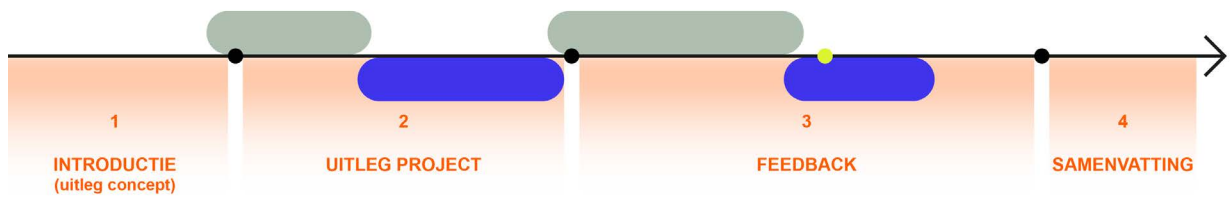
Wanneer er dan toch een referentie aangereikt werd, toonde de docent dit voorbeeld vooral op de computer, tijdens de observaties is het niet voorgevallen dat de docenten referenties aanreiken door boeken of tijdschriften. Doch uit eigen ervaring als studenten architectuur en interieurarchitectuur, kwam het regelmatig voor dat docenten referenties uit literatuur de volgende begeleiding meenamen, omdat het referentieproject, uit specifieke literatuur, hen deed denken aan het ontwerp van een student uit hun studio. Wanneer er een referentie wordt aangehaald in de begeleiding bevindt deze zich vooral in de feedbackfase, de fase waarin vaak en vooral de docent aan het woord is. In al deze tijdslijnen valt het op, dat wanneer de docent een referentie aanhaalde, deze zich steeds bevindt in de feedbackfase. Met andere woorden, kan er geen feedback worden gegeven als een student geen ontwerp of concept bij zich heeft. Dit wilt zeggen dat een docent enkel en alleen maar een referentie kan tonen als de student reeds iets ontworpen heeft.

Begeleiding Architectuur

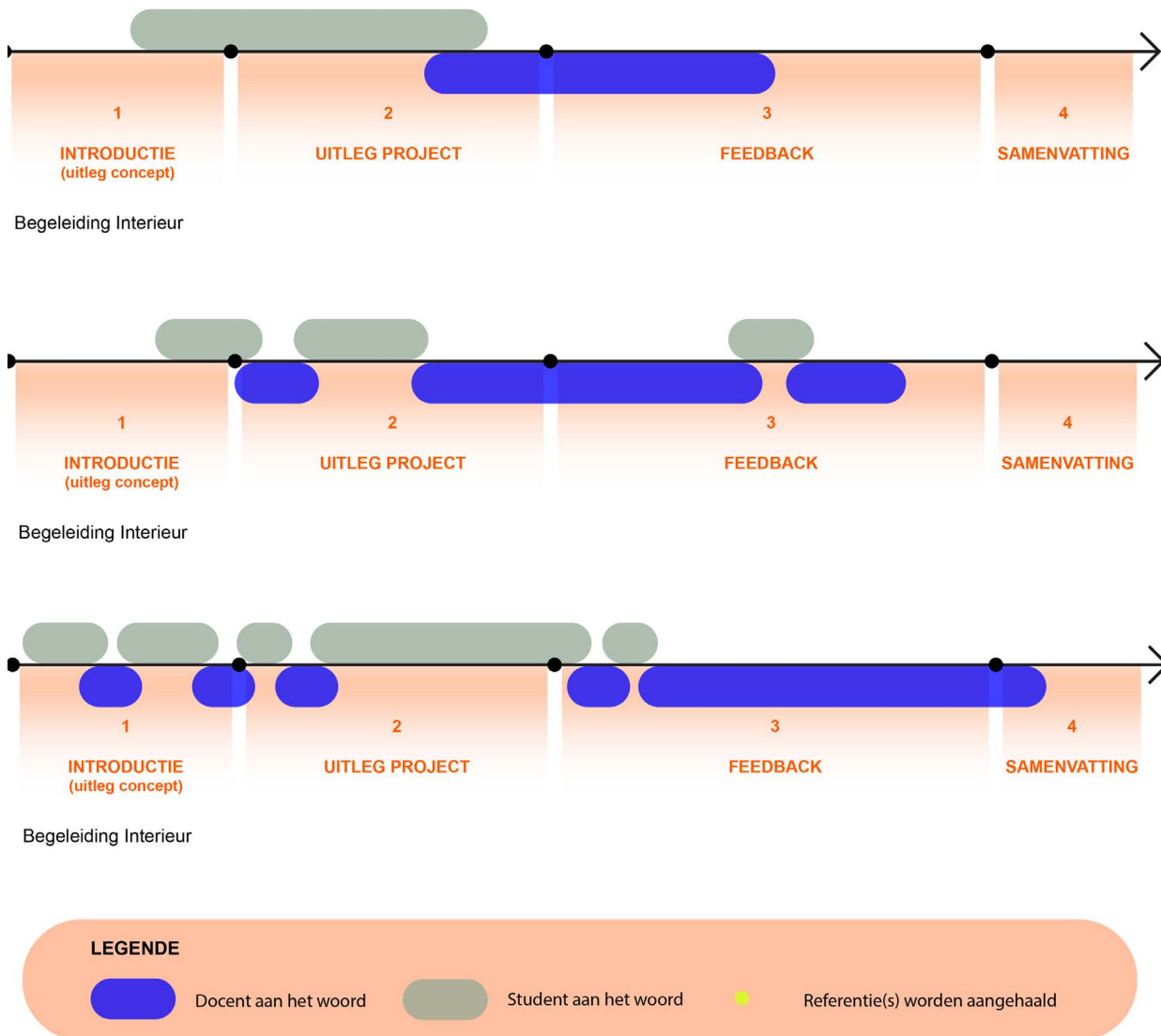

Begeleiding Architectuur

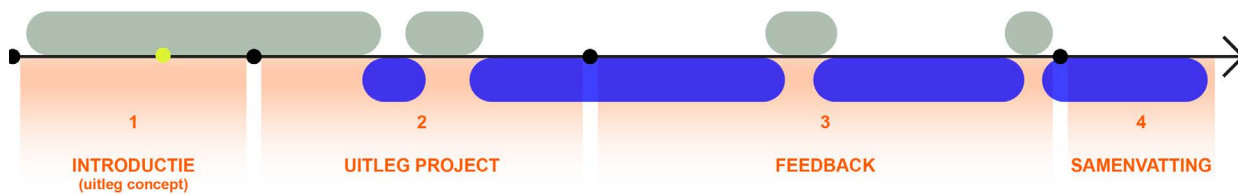
Begeleiding Architectuur

Afbeelding 7: Overige tijdlijnen observaties
architectuur en interieurarchitectuur

Afbeelding 8: Overige tijdlijnen observaties architectuur en interieurarchitectuur

Uit alle observaties was er maar één student die tewerk is gegaan met een referentie in het ontwerpproces. Opvallend hierbij was dat de docent hier gerichtere vragen kon stellen zoals; waarom koos je voor deze referentie? Wat wil je hiervan meenemen in jouw ontwerp? Gerichtere vragen die studenten ook meer kunnen helpen bij het ontwerpen. Zo viel op te merken dat de docent toehapt met het stellen van gerichtere vragen wanneer een student afkomt met een referentiebeeld. Het is dan ook zeer belangrijk dat deze vragen kunnen worden beantwoord door de student of alvast de student aan het denken zet. Het effectieve luik van feedback bestaat uit het stellen en het kunnen beantwoorden van specifieke vragen. Deze vragen bestaan uit: Waar werk ik naartoe? (Wat zijn de doelen?), Hoe doe ik het? (Welke progressie wordt er gemaakt richting het doel?), en wat doe ik als volgende? (Wat moet ik doen om dichterbij het doel te geraken) (Hattie & Timperley, 2007). Deze vragen lopen in lijn met de principes van feedup, feedback en feedforward.

Begeleiding Architectuur: student haalt zelf referentie aan

Afbeelding 9: Tijdlijn observatie architectuur

Als de vergelijking gemaakt wordt, is de student, tijdens de begeleiding, meestal eerst aan het woord. De docent pikt in waar nodig maar laat eerst de student uitpraten. De begeleiding sluit verder af met feedback door de docent. Wanneer de docent een referentie aanreikt gebeurt dit steeds ook in de feedbackfase.

Er is weldegelijk een verschil tussen een begeleiding waar een referentie wordt toegepast en waar niet, specifiek ook nog een verschil wanneer een referentie wordt aangereikt door de docent of door de student. Enkel als de student zelf een referentie bij heeft, wordt er meer in dialoog gegaan en gaat de docent erop in. Wanneer de docent een referentie aanreikt, reikt dit niet verder dan een affirmatie van de student en wordt er niet verder over de referentie uitgewijd.

4.3 Resultaten enquête

De frequentie van het gebruik van architecturale referenties bij eerste bachelorstudenten aan de faculteit architectuur en kunst ligt erg laag, zo tonen ook de antwoorden aan uit de enquête. Het meest opvallende bij deze bevraging was dat geen enkele student zijn/haar/hen referenties halen uit literatuur. De antwoorden op deze vraag waren vooral online bronnen, websites, apps.... In de enquête werden ook de aangeboden referenties door docenten bevraagd, en of studenten deze referenties als nuttig, voldoende en toepasselijk voor hun ontwerp aanschouwen. Zoals verwezen in het hoofdstuk 'Beelden als bron' bij literatuuronderzoek, hebben studenten nog geen besef over wanneer een referentie goed (rijk) of slecht (arm) is. Een groot deel van de studenten gaf een positief antwoord op deze vraag. Doch missen de studenten een breder assortiment dat aangereikt kan worden door docenten. Terwijl de studenten toch weinig/bijna geen referenties tonen tijdens de begeleiding, blijkt dat uit de bevraging, ze vaak zelf op zoek gaan naar referenties. Erg contradictorisch, niet? Ze kiezen hierbij vooral voor persoonlijke referenties omdat ze deze meer begrijpen, de referenties staan korter bij hun ideeën en voor meer inspiratie. Uit de bevraging blijkt dat men vooral sites zoals ArchDaily, Pinterest en Instagram raadplegen voor het opzoeken van referenties. Studenten laten weten dat ze referenties opzoeken maar tijdens de observaties werd dit niet waargenomen, hierbij kon er niet afgetoetst worden of deze informatie klopt. Uit eigen ervaring blijkt wel dat de studenten deze referenties vooral gebruiken als hulptool tijdens het ontwerpen

maar deze nooit aan bod laten komen in een begeleiding. De studenten laten de referenties in de begeleidingen niet terugkomen omdat er vanuit de docenten ook niet frequent naar gevraagd wordt. Misschien omdat ze ergens al bewust zijn dat 'Pinterest' bronnen geen rijke referenties zijn? Weten de studenten misschien gewoon niet waar ze de rijke referenties moeten zoeken?

De studenten in kwestie zitten in hun eerste schooljaar aan de universiteit en hebben nog een hele weg te gaan betreft het leren over architectuur en architectuur cultuur. Misschien moeten de studenten nog docenten tegenkomen, doorheen hun studieloopbaan, die hen geschikte websites of Instagrampagina's deelt waarin rijke referenties aan bod komen? Dit laatste is hoe de studieloopbaan van (interieur)architectuurstudenten er nu uitziet. Een docent of medestudent rijkt hen, per toeval, een rijke referentie aan. Kan dit nog meer gestimuleerd of veralgemeend worden?

In de bevraging werden de studenten ook de vraag gesteld of ze suggesties hebben voor verbetering met betrekking tot het gebruik van architecturale referenties. Hieruit kwamen enkele interessante suggesties naar voor: meer boeken en tijdschriften in de studio, links naar websites van interessante architecten(bureaus) en tot slot het verplichten van het zoeken van een toepasselijke referentie en een korte uitleg geven aan de studenten waarom het van belang is.

4.4 Integratie van enquête- en observatieresultaten

Als de resultaten uit de enquête vergeleken worden met resultaten uit de observaties, valt op dat de studenten wel op zoek gaan naar referenties maar deze niet tonen in de begeleiding. De studenten vinden referenties, maar deze referenties rijken echter niet verder dan 'esthetische voorbeelden' van sites of apps zoals Instagram, Pinterest en Archdaily. Uit de bevraging haalde het merendeel van de studenten aan dat ze referenties toepassen voor hun ontwerp. Deze referenties zijn vooral afkomstig van Pinterest en websites zoals Archdaily. Studenten begrijpen het belang van (rijke) referenties niet en hebben het inzicht niet waarom het zo belangrijk is deze mee te nemen naar een begeleiding.

4.5 Conclusie: onderzoeksresultaten

Bovenstaande resultaten tonen aan dat er een duidelijke discrepantie is tussen de intentie tot het gebruik van referenties en het effectieve gebruik van referenties. De eerstejaarsstudenten (interieur)architectuur geven aan (in de enquête) dat ze weldegelijk referenties gebruiken en toepassen, echter blijkt uit de observaties dat deze referenties zelden getoond worden tijdens de begeleiding. Uit de observaties blijkt dat de docent meestal de actieve spreker is en de student een meer passieve rol opneemt. Indien er referenties, tijdens een begeleiding, aan bod komen wordt deze meestal aangereikt door de docent. Echter komen deze referenties niet verder dan basisvoorbeelden uit de opdrachtenbundel, de lessen cultuurwetenschappen of studiereizen. Studenten gaan vaak/meestal op zoek naar referenties via online bronnen zoals ArchDaily, Pinterest en Instagram, voor de hand liggende bronnen die niet als 'goede' bronnen beschouwd worden binnen de ontwerpstudio. Studenten hebben nood aan een bredere en gerichtere selectie aan referenties. Hierbij is het de taak van de docent, studenten hierin te begeleiden en hen een verzameling aan websites, architecten en architectenbureaus, boeken en tijdschriften voor te leggen. De docent zelf kan ook steeds literatuur meenemen naar de ontwerpstudio, tijdens de studio uren kunnen studenten hierin bladeren en inspiratie opdoen en daarnaast kan de docent ook mee refereren uit zijn eigen referentierugzak. Kortom, er zijn duidelijke behoeften voor rijke referenties binnen de opleidingen architectuur en interieurarchitectuur. Om deze behoeften meer in te vullen zullen zowel de studenten als docenten een actievere rol moeten innemen. In deze thesis wordt op dit probleem een antwoord geboden aan de hand van de creative deliverable.

5. Bevindingen na analyse van de resultaten

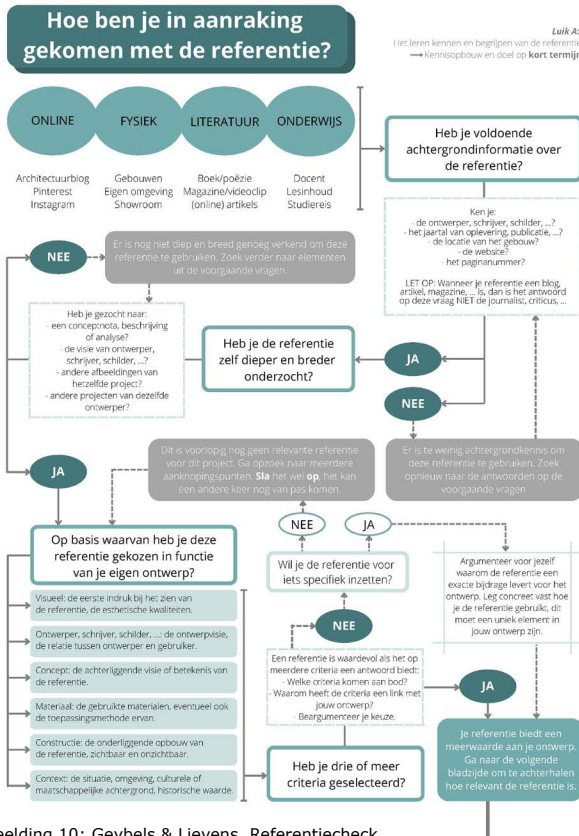
5.1 Bevindingen

Studenten architectuur en interieurarchitectuur gaan te weinig om met rijke referenties. Als ze dan toch referenties gebruiken komen deze van websites of apps zoals Pinterest, Instagram en Archdaily. Deze websites zijn nu net niet de websites waar de beste en rijkste referenties op staan. Studenten gaan ongetwijfeld op zoek naar voorbeelden of inspiratie, het enige probleem is dat ze de juiste bronnen niet hebben of vinden om deze referenties op te zoeken.

Opleidingsonderdelen zoals cultuurwetenschappen worden allesbehalve gelinkt met de ontwerpstudio, een link die zeker van belang is om een goede ontwerper te worden. Hoe komt het nu dat de studenten referenties zoeken op de verkeerde plaatsen? Uit het observatieonderzoek kan er vastgesteld worden dat docenten hierrond geen expliciete eisen stellen naar de studenten toe.

Zoals eerder vermeld bij de resultaten van de observaties, worden referenties al sneller achterwege gelaten afhankelijk van waar de student zich bevindt in het ontwerpproces. Enkele vragen die hierbij gesteld kunnen worden waarom een referentie niet aan bod komt in een begeleiding: Heeft de student veel kunnen voorbereiden? Heeft de student eventueel referenties opgezocht? Heeft de student het nodige niveau qua ruimtelijk inzicht als (interieur)architect? Legt de student meer nadruk op het concept of op de vormgeving in het project? Allemaal vragen die de docent in acht moet nemen om hierop aan te vullen met feedback. Maar op welke manier kan de docent de student verder helpen?

Binnen de opleiding architectuur krijgt het gebruik van referenties iets meer aandacht dan in de opleiding interieurarchitectuur. Doch worden de studenten nog te weinig gestimuleerd; de referenties die de docenten aanreiken, reiken echter niet verder dan projecten die ze bezochten tijdens de studiereis of referenties die in de opdrachtenbundel staan, referenties waar de student zelf dus eenvoudig aan kan of zich nog goed herinnert. De referenties die de studenten zelf aanreiken zijn meestal internet geïnspireerde bronnen, deze bronnen hebben meestal geen goede link met het project en worden onvoldoende aangehaald tijdens het ontwerpproces. Om studenten te laten uitzoeken of hun gekozen referentie(s) goed zijn, refereren wij graag terug naar de referentiecheck ontworpen door Jeffrey Geybels en Kimberly Lievens (2022). Deze referentiecheck zou door docenten aangeboden kunnen worden om studenten te laten checken of hun referentie een waardige referentie is. De ontwerpdocent kan binnen dit gebeuren een grotere rol spelen dan hij/zij/die nu doet. Maar wat kan er gedaan worden om de arme referenties te verwijderen en rijke referenties toe te voegen, en hoe kunnen de studenten hiervoor gestimuleerd worden?

Afbeelding 10: Geybels & Lievens, Referentiecheck (2022)

5.2 Referentiecheck

Het zou een goede stap zijn voor de Faculteit Architectuur en Kunst om de referentiecheck van Jeffrey Geybels en Kimberly Lievens toe te passen in de ontwerpstudio's. De studenten zouden aan de hand van deze tool het principe van de waarde van een project kunnen ondervinden en ook leren begrijpen. In deze zogenaamde 'referentiecheck' is ook eerder onderzoek met observaties uitgevoerd naar hoe de student een referentie gebruikt. Hieruit konden ze achterhalen wat de problemen of de misinterpretaties waren rond referenties om vervolgens een stappenplan op te stellen die de studenten kunnen gebruiken en toepassen op hun eigen gevonden referenties.

Hierin wordt gekeken waar de studenten hun referentie vandaan hebben, een aspect wat in eerste instantie heel belangrijk is om de waarde van de referentie uit waar te nemen. Zoals eerder vermeld is, zijn de bronnen uit literatuur of uit de cursus beter betrouwbaar dan die men online kan vinden. Een volgende stap die een meerwaarde biedt aan het leren kijken naar een referentie zijn de volgende vragen die je kan volgen in stap 3 genaamd 'Heb je de referentie zelf dieper en breder onderzocht?'. De volgende vragen zijn: Heb je gezocht naar de conceptnota, beschrijving of analyse van het project? Heb je gezocht naar de visie van de ontwerper, schrijver, schilder, ...? Heb je gezocht naar andere afbeeldingen van hetzelfde project? Heb je gezocht naar andere projecten van dezelfde ontwerper? Vervolgens in stap 4 (kader links beneden) of de student minstens 3 van de volgende 5 aspecten gebruikt voor zijn referentie. Met deze vragen krijgen de student al een beter zicht op de referentie en zo wordt ook hun kennis over de referentie verbreed om uit te maken of de referentie effectief een meerwaarde heeft voor het eigen project.

Alles start bij de ontwerpdocent, deze persoon kan de studenten rijke websites, goede tijdschriften, Instagrampagina's en boeken meegeven, kortom bronnen waarin rijke referenties aan bod komen. Doch speelt de intrinsieke motivatie van de studenten en zijn/haar/die interesse voor architectuur ook een enorme rol in dit verhaal. Uit dit onderzoek blijkt dat sommige studenten referenties van de docent wel aangereikt krijgen, echter gebeurt dit dan vooral tijdens een individuele begeleiding, doch is het belangrijk dat de ontwerpdocent klassikaal deze bronnen bespreekt zodat elke student in de ontwerpstudio deze kan opnemen. Omdat de opleiding steeds wordt ingedeeld in groepen tijdens de ontwerpstudio, zijn er steeds vier groepen, dit wil zeggen dat er vier verschillende docenten zijn, eveneens vier verschillende referentierugzakken. Onderling de docenten wordt het samenleggen van bronnen effectief gedaan, het is eerder een kwestie van deze bronnen toe te voegen aan de uitleg van de opdracht. Uit eigen ervaring worden deze bronnen (meestal) niet klassikaal toegelicht en mag hier dus nog meer aandacht aan geschonken worden. De docenten kunnen een pagina toevoegen bij de opdrachtenbundel en kunnen deze kort presenteren aan de studenten hoe en waar ze rijke referenties kunnen vinden. Het toelichten van de referenties is hier een cruciale stap voor de vorming van de studenten hun inzicht. Deze toelichting laat hen inzien hoe de docent kijkt naar een referentie en welke waarde zij zien in een referentie.

5.3 Limitatie van het onderzoek

Doch waren er enkele beperkingen binnen deze enquête, vooral de steekproefgrootte zorgde voor onvoldoende antwoorden. Om een groter onderzoek te kunnen afnemen, betreft vooral observaties, zouden er meer auteurs nodig zijn voor dit onderzoek. Opvallend, bij de enquête, was dat er door de open vragen enkele vertekeningen waren in de respons. De vragen in de enquête beoogden te meten wat er daadwerkelijk gemeten moest worden. Doch werd de ene vraag gedetailleerder beantwoord dan de andere. Het was een enorm interessant onderzoek maar om nog meer te weten te komen en de onderzoeksresultaten als meer valabel te kunnen beschouwen moet dit onderzoek herhaald worden op grotere schaal. Zo mag er niet enkel en alleen gekeken worden naar de eerste bachelors architectuur en interieurarchitectuur, maar moeten alle bachelorjaren geobserveerd, bevraagd en in acht genomen worden.

Indien een volgend onderzoek zal plaatsvinden is het belangrijk dat de bevraging bewuster wordt samengesteld en het eenvoudiger is de antwoorden te lezen en samen te vatten. De enquête binnen dit onderzoek omvatten open vragen, bij nader inzien hadden sommige vragen een vast antwoord kunnen krijgen, wat het makkelijker maakte om hieruit conclusies te trekken.

5.4 Aanbevelingen

Omdat de bevraging alleen bij eerste bachelorstudenten zijn afgenomen, kan men zeggen dat ze nog een hele schoolcarrière voor de boeg hebben en hierin nog vele referenties zullen leren. Doch is het niet onbelangrijk hen zo snel mogelijk rijke referenties mee te geven maar ook bronnen waar ze deze kunnen vinden. In de ontwerpstudio worden er te weinig referenties aangereikt aan de student met de nodige uitleg, hierbij kan het vakoverschrijdend werken met bijvoorbeeld de vakken cultuurgeschiedenis of ontwerpmethodiek een verandering brengen betreft het toepassen van referenties in de ontwerpstudio. Zo hebben de studenten de diepgaande uitleg rond het project ook al gekregen om zo de kennis toe te passen in de praktijk. Het is belangrijk dat van buitenaf niet alleen de ontwerpdocenten maar alle docenten van praktijkvakken gestimuleerd worden hun referentie kennis te delen met de studenten.

5.5 Mogelijke pistes om referenties meer aan bod te laten komen in de onderwijstijd

Tijdens een ontwerpproces van een bepaald ontwerp, kunnen docenten ook zelf kleine 'deadlines' opstellen voor hun studenten. Wat wel vaker gebeurt is dat er bijvoorbeeld drie conceptmaquettes (een conceptmaquette bevat de essentie van het conceptuele idee achter het ontwerp) tegen de opvolgende begeleiding gevraagd worden. Kunnen zulke kleine 'deadlines' ook niet gesteld worden voor het zoeken van referenties? Hierbij kan de docent een actievere rol opnemen en de studenten het volgende vragen: "Tegen volgende week 3 referenties die jouw ontwerpideeën samenvatten".

Bovendien liggen er nog kansen om meer vakoverschrijdend te werken gewerkt, voor vakken zoals cultuurwetenschappen en architectuurscultuur kan er perfect een vakoverschrijdende opdracht gemaakt worden samen met de ontwerpstudio. De studenten zouden verplicht kunnen worden naar het opzoeken van een passende referentie voor het ontwerp dat ze willen maken. De referentie moet namelijk terug te vinden zijn uit de cursus cultuurwetenschappen of architectuurscultuur. We zijn er ons van bewust dat elk opleidingsonderdeel specifieke doelen, werkvormen en aantal maximale contactmomenten heeft. Bovendien moet er ook rekening gehouden worden met bissers/trissers (studenten die geen modeltraject volgen). Het vakoverschrijdend werken zal een aspect zijn dat moeilijker te integreren valt binnen de opleiding.

Een kleine verandering waarbij de ontwerpdocenten hun bronnen zouden delen met de studenten kan mogelijk zijn en een kwestie van iets meer inspanning. Vakoverschrijdend werken is al moeilijker maar zeker niet onmogelijk. Doch naast deze twee opties, is er nog een derde en meer bruikbare optie die rekening houdt met alle factoren. Deze derde optie bevindt zich in deze thesis onder het laatste hoofdstuk creative deliverable.

6. Conclusie

Referenties, voorbeeldprojecten uit de (interieur)architectuur, zijn onmisbaar in het ontwerpproces van zowel (interieur)architectuur studenten als (interieur)architecten die al in de praktijk staan. Referenties bieden dat extra laagje dat toegevoegd kan worden aan het ontwerp dankzij inspirerende beelden/plannen. Iedereen die werkt of studeert in een (interieur)architectuur context maakt gebruik van referenties, het is vooral cruciaal dat het correcte en kwalitatieve referenties zijn. Uit de bevraging blijkt dat studenten actief op zoek gaan naar referenties, maar deze vaak afkomstig zijn van niet gerenommeerde websites, Instagram-accounts en andere sociale media. Met andere woorden, studenten zoeken inspiratie via verkeerde bronnen, wat leidt tot arme referenties die weinig waarde toevoegen aan hun ontwerp. Het nadeel aan het gebruiken van deze social media platformen voor het opzoeken van referenties is ook net hun voordeel, ze zijn namelijk heel toegankelijk waardoor de student veel vlugger de rug draait naar betrouwbare bronnen zoals boeken en tijdschriften. Het is de taak van de docenten en de faculteit om een nieuwe gewoonte te introduceren en studenten te begeleiden naar rijke referenties die hun ontwerppraktijk kunnen verbeteren.

De aanbevelingen en bevindingen uit dit onderzoek suggereren enkele concrete stappen die ondernomen kunnen worden om het referentiegebruik bij studenten te verbeteren. Vakoverschrijdende opdrachten kunnen studenten helpen om referenties vanuit verschillende perspectieven te benaderen. Kleine deadlines tijdens de ontwerpstudio, zorgen ervoor dat referentieonderzoek een integraal onderdeel wordt van het ontwerpproces. Gezamenlijke bronverzameling, docenten kunnen een actieve rol spelen door een lijst met betrouwbare en rijke bronnen samen te stellen. Bewustmaking, studenten moeten bewust worden gemaakt van diverse online platforms die rijke referenties bevatten.

Hoewel dit onderzoek waardevolle inzichten heeft opgeleverd, waren er enkele beperkingen. De steekproefgrootte van de enquête was beperkt, waardoor de resultaten niet volledig representatief waren voor een gehele studentengroep. Daarnaast vertoonden de open vragen in de enquête soms een vertekening in de respons, wat de analyse bemoeilijkte. Om een meer valide resultaat te verkrijgen zou een vervolgonderzoek moeten worden uitgevoerd op grotere schaal.

Voor toekomstige onderzoeken is het belangrijk om bij de bevraging eenvoudige vragen te gebruiken. Om een volledig beeld te krijgen van de evolutie van het referentiegebruik door de jaren heen zou het onderzoek moeten worden uitgebreid naar hogere jaren in de opleiding. Door meer aandacht en inspanning te besteden aan referentiegebruik in de opleiding (interieur)architectuur, kunnen studenten vanaf de start van hun studie de juiste vaardigheden ontwikkelen om rijke, waardevolle referenties op te zoeken, te vinden en toe te passen. Dit zal niet alleen de studenten hun ontwerpprocessen bevorderen en verbeteren, maar ook de kwaliteit en originaliteit van hun creatief en hun toekomstig professioneel werk.

7. Creative Deliverable

Zoals beschreven in dit onderzoek hebben studenten (interieur)architectuur een gebrek aan het zoeken van rijke referenties. Studenten gaan niet meer op zoek naar boeken of tijdschriften voor inspiratie voor hun ontwerp maar ze maken nu vooral gebruik van websites of apps zoals ArchDaily, Pinterest en Instagram. Deze online bronnen filteren niet de rijke en goede referenties eruit, de referenties die hieruit worden gehaald worden vooral gebruikt als moodboard maar niet als houvast of goede inspiratiebron voor een ontwerp.

Hierin moet verandering komen en om deze verandering waar te maken ontwierpen wij een website. Hierbij kunnen docenten hun referentie rugzak uploaden en deze referentieprojecten binnen specifieke filters plaatsen. Studenten kunnen op hun beurt via deze website filteren naar een project waar ze naar op zoek zijn. Met deze website hopen we zo studenten rijke referenties aan te reiken, hun eigen referentie rugzak groter te maken en docenten te inspireren om deze website ook tijdens de begeleidingen te gebruiken.

7.1 REF.bib: website met filters

Om deze website tot stand te brengen, moesten we eerst op zoek gaan naar filters. Hoe kunnen we interieur- en architecturale projecten filteren? Er zijn verschillende hoofdthema's, enkele van deze hoofdthema's kunnen ook nog eens onderverdeeld worden. Hieronder bevindt zich een visualisatie met alle filters die in de website toegepast worden.

Om projecten te kunnen filteren krijgen zowel docenten als studenten een account. Wanneer een docent inlogt, zal hij/zij/die een ander startscherm krijgen dan een student. Docenten hebben op deze website naast de mogelijkheid om projecten te bekijken en te filteren, ook toegang tot projecten te uploaden. Aan de hand van een specifieke pagina kunnen docenten hierin eenvoudig een project uploaden. Ze voegen de naam, naam van architect, bouwjaar, bronnen en afbeeldingen van het project toe om zo het project te uploaden. Verder worden alle filters aangeduid waarbinnen het te uploaden project past. Wanneer er op de 'upload' knop wordt gedrukt zal het project verschijnen tussen alle andere projecten en is het klaar om 'gefilterd' te worden.

De filters die geselecteerd zijn, vallen onder verschillende thema's, standaard thema's zoals: privé, publiek, interieur en exterieur. Daarnaast zijn er extra thema's die een project beter kunnen beschrijven, zoals: plannen, details, meubilair, materialiteit, types, elementen en kleur. Deze thema's zijn verder onderverdeeld in verschillende onderwerpen. Zo bevat bijvoorbeeld het thema meubilair aanklikbare filters zoals kast, stoel, tafel enzovoort. Bij elementen kan je onder andere gewelven, groendaken, licht en openhaarden selecteren. Hieronder staan de twee pagina's die de docent zal ontvangen om een project te uploaden, waarbij op de tweede pagina alle relevante filters moeten worden aangevinkt.

7.2 Scenario's

Om de website meer in kaart te kunnen brengen, werd ervoor gekozen om de verschillende tabbladen te tonen aan de hand van een aantal scenario's. Hieronder zijn er enkele scenario's om te laten zien hoe de website zou werken. Naast deze scenario's zijn er nog extra voorbeelden terug te vinden in bijlagen.

LICHTINVAL - Louise

Afbeelding 11: Scenario Louise - filters

Louise kreeg de opdracht vanuit de studio om een ruimte te ontwerpen die subtiel verlicht werd. In haar ontwerp moest ze zorgvuldig omgaan met het gebruik van licht in haar ruimte. Om op zoek te gaan naar referentieprojecten waarin lichtinval een belangrijke rol speelt, kon Louise filters aanduiden die toepasselijk waren bij haar opdracht. Ze koos ervoor om te filteren met de filter 'interieur' en binnen het thema elementen 'licht'. Louise krijgt, door deze filters te gebruiken, een talrijke selectie aan referentieprojecten die gericht zijn op de toepassing van lichtinval in een project.

HOME OVER

♡ SIGN IN

REF.bib

BRUDER KLAUS FIELD CHAPEL
Peter Zumthor
2007
Mechernich, Duitsland

LITERATUUR

Peter Zumthor: buildings and projects
UHasselt bib: 72 ZUMT 2014, Campus Diepenbeek -
Leeszaal

Atmospheres: architectural environments
surrounding objects
UHasselt bib: 72 ZUMT 2006, Campus Diepenbeek -
Leeszaal

Thinking architecture
UHasselt bib: 72 ZUMT 2017, Campus Diepenbeek -
Leeszaal

WEBSITE(S)

<https://zumthor.bjorkan.no/project/bruderklaus/>

Afbeelding 12: Scenario Louise - resultaat

Wanneer Louise een project ziet wat haar interesseert kan ze hierop klikken. Dit project geeft dan nog enkele foto's weer, de belangrijkste informatie en de belangrijkste bronnen waar er meer informatie kan teruggevonden worden over het project. Om de studenten meer te motiveren worden er zowel online bronnen als literatuur weergegeven. Indien van toepassing zullen er ook steeds de te vinden en bijpassende bronnen uit de UHasselt bibliotheek terug te vinden zijn.

RODE ZITMEUBELS - Marcel

HOME OVER

♥ SIGN IN

REF.bib

RECENT TOEGEVOEGD

- ☐ Privé
- ☐ Publiek
- ☒ Interieur
- ☐ Extérieur
- ☐ Plannen
- ▼ Details
- ^ Meubilair
 - ☒ Fauteuil
 - ☐ Kast
 - ☒ Stoel
 - ☐ Tafel
 - ☐ Zetel
 - ☐ Andere
- ▼ Materialiteit
- ▼ Types
- ▼ Elementen
- ^ Kleur
 - ☐ Blauw
 - ☐ Bruin
 - ☐ Geel
 - ☐ Grijs
 - ☐ Groen
 - ☐ Oranje
 - ☐ Paars
 - ☒ Rood

PANTON CHAIR
Verner Panton

E303 LOUNGE CHAIR
Pierre Paulin

SHELL CHAIR
Eero Saarinen

MR20 ARMCHAIR
Hans van der Rohe

EGG CHAIR
Arne Jacobsen

RED AND BLUE CHAIR
Gerrit Rietveld

Afbeelding 13: Scenario Marcel - filters

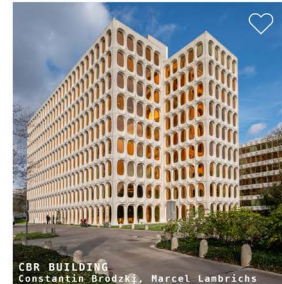
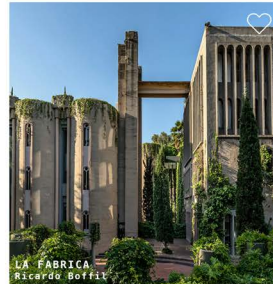
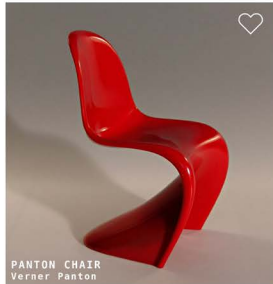
Marcel kreeg de opdracht om een zitmeubel te ontwerpen in een bepaalde kleur. Marcel koos hierbij voor een roodkleurig meubel maar was nog op zoek naar een specifieke vormtaal van het meubel. Hij ging op zoek in de REF.bib naar rode zitmeubels die hem zouden kunnen inspireren bij het ontwerpen van zijn eigen meubel.

HOME OVER

♥ ties.notmans@student
.uhasselt.be

REF.bib

MIJN REF.bib

Afbeelding 14: Scenario Marcel - favorieten

Omdat Marcel graag zijn favoriete referenties opslaat kan hij deze steeds terugvinden bij het hartje rechtsboven wanneer hij heeft ingelogt.

UPLOADEN PROJECT - Ruth

HOME OVER

PROJECTEN UPLOADEN ruth.stevens@uhasselt.be

REF.bib

UPLOADZONE

NAAM PROJECT:

NAAM ARCHITECT(EN):

BOUWJAAR:

PLAATS (stad en land):

BRON(literatuur):

BRON(website(s)):

AFBEELDINGEN (min. 4):

VOLGENDE

Afbeelding 15: Scenario Ruth - uploadzone

Ruth is een docente aan de faculteit, ze wil graag een project uploaden. Wanneer ze inlogt, met haar docenten mail, kan ze rechtsbovenaan op de upload knop klikken om een project te uploaden. Op de eerste pagina die ze krijgt zal ze de belangrijkste informatie over het project moeten invullen. Informatie zoals de naam, naam van het project, bouwjaar, de bronnen en afbeeldingen.

REF.bib

[UPLOADZONE](#)

DUID AAN WELKE FILTERS VAN TOEPASSING ZIJN

- ☐ Privé
☐ Publiek

☐ Interieur
☐ Extérieur

☐ Plannen

☐ Details

 - ☐ Buitenschrijnwerk
 - ☐ Daken
 - ☐ Gevels
 - ☐ Kasten
 - ☐ Structuren
 - ☐ Trappen
- ☐ Meubilair

 - ☐ Fauteuil
 - ☐ Kast
 - ☐ Stoel
 - ☐ Tafel
 - ☐ Zetel
 - ☐ Andere
- ☐ Materialiteit

 - ☐ Baksteen
 - ☐ Bamboe
 - ☐ Beton
 - ☐ Hout
 - ☐ Karton
 - ☐ Metaal
 - ☐ Natuursteen
 - ☐ Stampleem
 - ☐ Stof
 - ☐ Tegels
- ☐ Types

 - ☐ Appartementen
 - ☐ Bibliotheken
 - ☐ Culturele centra
 - ☐ Eéngesinswoningen
 - ☐ Gezondheidszorg
 - ☐ Ho(s)tels
 - ☐ Kantoren
 - ☐ Kinderdagverblijven
 - ☐ Musea
 - ☐ Podiumkunsten centra
 - ☐ Publieke ruimtes
 - ☐ Religieuze gebouwen
 - ☐ Scholen
 - ☐ Sportfaciliteiten
 - ☐ Transportfaciliteiten
 - ☐ Winkels
- ☐ Elementen

 - ☐ Bogen
 - ☐ Balkonnen
 - ☐ Deuren
 - ☐ Gewelven
 - ☐ Gordijnen
 - ☐ Groendaken
 - ☐ Kolommen
 - ☐ Licht
 - ☐ Openhaarden
 - ☐ Organisch
 - ☐ Overkappingen
 - ☐ Patio's
 - ☐ Poorten
 - ☐ Plafonds
- ☐ Kleur

 - ☐ Blauw
 - ☐ Bruin
 - ☐ Geel
 - ☐ Grijs
 - ☐ Groen
 - ☐ Oranje
 - ☐ Paars
 - ☐ Rood
 - ☐ Roze
 - ☐ Wit
 - ☐ Zwart
 - ☐ Meerkleurig

[TERUG](#)
[UPLOAD](#)

Afbeelding 15: Scenario Ruth - filters

Wanneer deze ingevuld zijn kan ze verder naar de volgende pagina en kan ze hierin alle toepasselijke filters van het project aanduiden. Een kleine klik op de upload knop en het project is klaar om gefilterd te worden.

8. Literatuurlijst

Baelendonck, S. B., Hilven, N. H., & Nullens, M. N. (2023). Een onderzoek naar het belang van in ontwikkeling zijnde metacognitieve vaardigheden bij ontwerpstudenten en-begeleiders. Niet gepubliceerde masterthesis: UHasselt. Diepenbeek. België

Benjaminsen, M., & Stieltjes, R. (2021). Creëren kun je leren: beeldende vorming en procesgerichte vakdidactiek. Creëer en Leer. <https://www.creeerenleer.nl/wp-content/uploads/2021/04/Creeren-kun-je-leren-beeldende-vorming-en-procesgerichte-didactiek-2021.pdf>

Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>

De Freitas, A. P. N., & Almendra, R. A. (2022). Teaching and Learning Soft Skills in Design Education, Opportunities and Challenges: A Literature Review. In Springer series in design and innovation (pp. 261–272). https://doi.org/10.1007/978-3-030-86596-2_20

Eekhout, A. (2016). Componentontwerpen en productontwikkelen. <https://doi.org/10.3233/978-90-5199-539-8-i>

Geybels, J., Lievens, K. (2022). De didactische kracht van het 'referentiekader'. Niet gepubliceerde masterthesis; UHasselt. Diepenbeek. België

Hattie, J., & Timperley, H. (2007). The Power of Feedback. *Review Of Educational Research*, 77(1), 81–112. <https://doi.org/10.3102/003465430298487>

Müller, G. (2013, 1 januari). The Importance of Feedback for Architecture. <https://www.gaudisite.nl/FeedbackPaper.pdf>

Shute, V. J. (2008). Focus on Formative Feedback. *Review Of Educational Research*, 78(1), 153–189. <https://doi.org/10.3102/0034654307313795>

Stevens, R., Balendock, S., Nullens, M. & Hilven, N. (2023). Investing in soft skills in (interior) architecture design education. Gepubliceerde masterthesis. UHasselt. Diepenbeek. België

Surma, T., Vanhoyweghen, K., Sluijsmans, D., Camp, G., Muijs, D., & Kirschner, P. A. (2019). Wijze lessen: twaalf bouwstenen voor effectieve didactiek.

Verhoeven, N. (2020). Thematische analyse: patronen vinden bij kwalitatief onderzoek.

9. Afbeeldinglijst

Afbeelding 1: Motmans, kwaliteiten van een beeld (2024)

Afbeelding 2: Motmans, Referentie (2024)

Afbeelding 3: Lege observatietool

Afbeelding 4: Observatietool voorbeeld

Afbeelding 5: Motmans, Observatie (2024)

Afbeelding 6: Tijdlijn observatie architectuur en interieurarchitectuur

Afbeelding 7: Overige tijdlijnen observaties architectuur en interieurarchitectuur

Afbeelding 8: Overige tijdlijnen observaties architectuur en interieurarchitectuur

Afbeelding 9: Tijdlijn observatie architectuur

Afbeelding 10: Geybels & Lievens, Referentiecheck (2022)

Afbeelding 11: Scenario Louise - filters

Afbeelding 12: Scenario Louise - resultaat

Afbeelding 13: Scenario Marcel - filters

Afbeelding 14: Scenario Marcel - favorieten

Afbeelding 15: Scenario Ruth - uploadzone

Afbeelding 16: Scenario RUth - filters

10. Bijlagen

Bijlage 1: Vragen enquête

1. Wat is jouw studiejaar?

1ste bachelor
2de bachelor
3de bachelor

2. Welk aspect van (interieur)architectuur interesseert jou het meest?

3. Hoe vaak gebruik je architecturale referenties tijdens het ontwerpproces in de studio?

4. Op welke specifieke momenten tijdens het ontwerpproces raadpleeg je architecturale referenties?

5. Welke bronnen gebruik je meestal om architecturale referenties te vinden? (bijv. boeken, tijdschriften, websites, tentoonstellingen, etc.)

6. Vind je dat de door docenten aangeboden architecturale referenties voldoende zijn voor jouw ontwerpwerk?

7. Heb je het gevoel dat er vaak dezelfde referenties worden aangereikt voor een ontwerp?

8. Zou je willen dat de docenten een breder assortiment aan referenties aanbieden?

9. Maak je vaak gebruik van persoonlijke architecturale referenties die niet door docenten zijn aangeboden?

10. Zo ja, waarom kies je ervoor om deze persoonlijke referenties te gebruiken?

11. Hoe beïnvloeden persoonlijke architecturale referenties jouw ontwerpproces?

12. Wat is jouw algemene mening over het gebruik van architecturale referenties in de (interieur)architectuur opleiding?

13. Heb je suggesties voor verbetering wat betreft referenties in de ontwerpstudio en de opleiding?

Bijlage 2: Template observatietool

WELKOM	BEGELEIDING		REFERENTIE		EXTRA
	LEERLING	LEERKRACHT	LEERLING	LEERKRACHT	

Leerkracht spreekt

Dialog

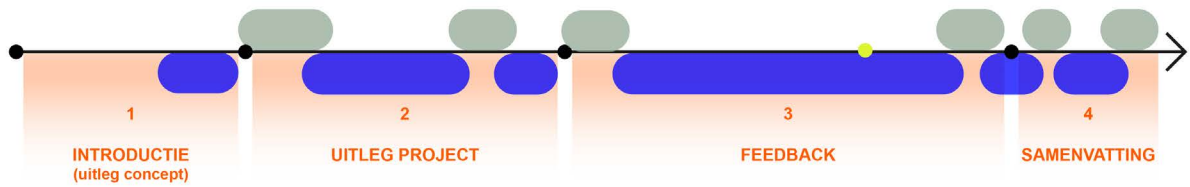

Leerling verwijst

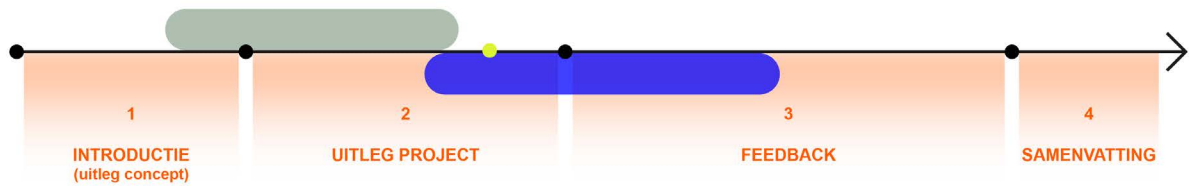

Leerkracht verwijst

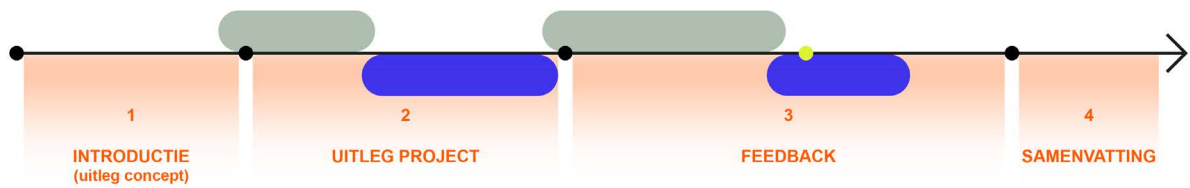
Bijlage 3: Resultaten tijdlijnen architectuur

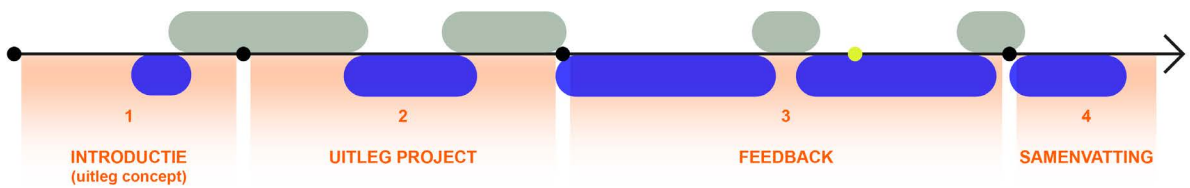
Begeleiding Architectuur

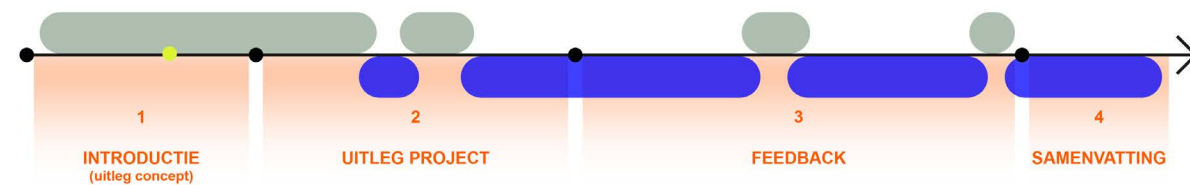
Begeleiding Architectuur

Begeleiding Architectuur

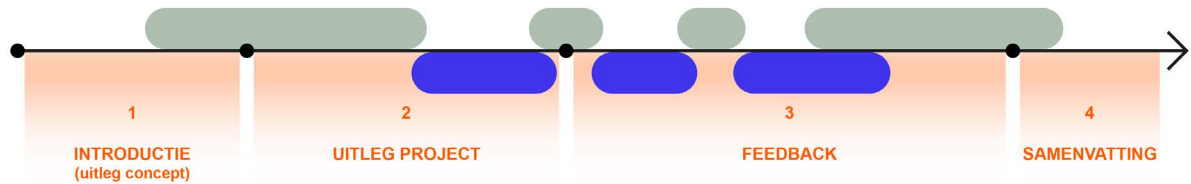

Begeleiding Architectuur

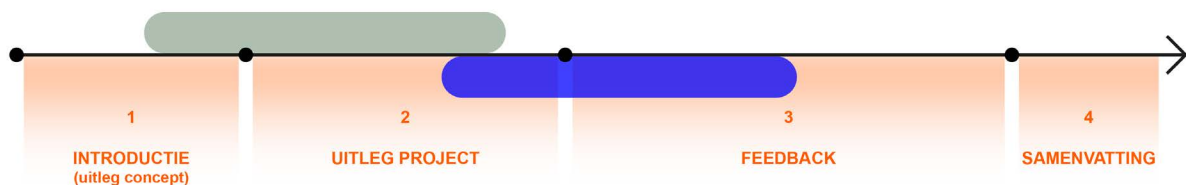

Begeleiding Architectuur: student haalt zelf referentie aan

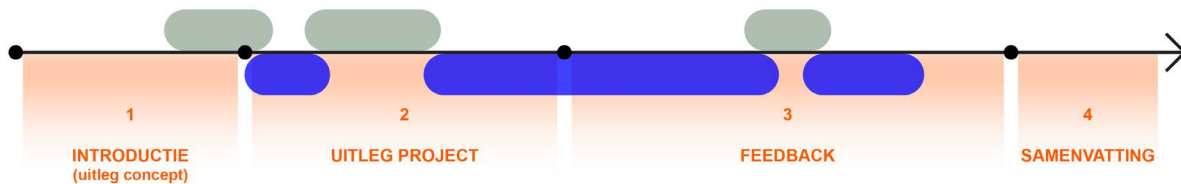
Bijlage 4: Resultaten tijdlijnen interieurarchitectuur

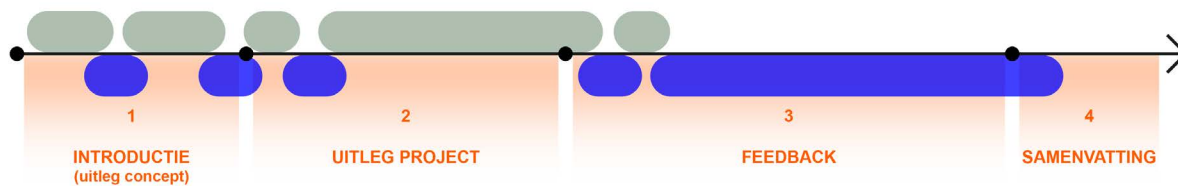
Begeleiding Interieur

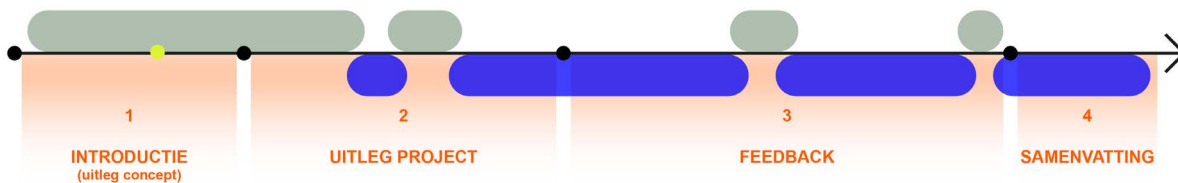
Begeleiding Interieur

Begeleiding Interieur

Begeleiding Interieur

Begeleiding Architectuur: student haalt zelf referentie aan

Bijlage 5: Filters - rode stoel

HOME OVER

♡ SIGN IN

REF.bib

RECENT TOEGEVOEGD

- ☐ Privé
- ☐ Publiek
- ☒ Interieur
- ☐ Extérieur
- ☐ Plannen
- ▼ Details
- ▲ Meubilair
 - ☒ Fauteuil
 - ☐ Kast
 - ☒ Stoel
 - ☐ Tafel
 - ☐ Zetel
 - ☐ Andere
- ▼ Materialiteit
- ▼ Types
- ▼ Elementen
- ▲ Kleur
 - ☐ Blauw
 - ☐ Bruin
 - ☐ Geel
 - ☐ Grijs
 - ☐ Groen
 - ☐ Oranje
 - ☐ Paars
 - ☒ Rood

Bijlage 6: Filters - bakstenen exterieurs

HOME OVER

♡ SIGN IN

REF.bib

RECENT TOEGEVOEGD

- ☐ Privé
- ☐ Publiek
- ☐ Interieur
- ☒ Extérieur
- ☐ Plannen
- ▼ Details
- ▼ Meubilair
- ▲ Materialiteit
 - ☒ Baksteen
 - ☐ Bamboe
 - ☐ Beton
 - ☐ Hout
 - ☐ Karton
 - ☐ Metaal
 - ☐ Natuursteen
 - ☐ Staanpleen
 - ☐ Stof
 - ☐ Tegels
- ▼ Types
- ▼ Elementen
- ▼ Kleur

Bijlage 7: Filters - Ho(s)tel exterieur

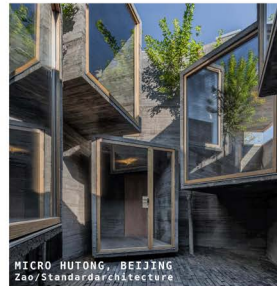
HOME OVER

♡ SIGN IN

REF.bib

RECENT TOEGEVOEGD

- ☐ Privé
- ☐ Publiek
- ☐ Interieur
- ☒ Extérieur
- ☐ Plannen
- ▼ Details
- ▼ Meubilair
- ▼ Materialiteit
- ▼ Types
 - ☐ Appartementen
 - ☐ Bibliotheken
 - ☐ Culturele centra
 - ☐ Eengezinswoningen
 - ☐ Gezondheidszorg
 - ☒ Ho(s)tels
 - ☐ Kantoren
 - ☐ Kinderdagverblijven
 - ☐ Musea
 - ☐ Podiumkunsten centra
 - ☐ Publieke ruimtes
 - ☐ Religieuze gebouwen
 - ☐ Scholen
 - ☐ Sportfaciliteiten
 - ☐ Transportfaciliteiten
 - ☐ Winkels
- ▼ Elementen

Bijlage 8: Filters - Extérieur & interieur schrijnwerk

HOME OVER

♡ SIGN IN

REF.bib

RECENT TOEGEVOEGD

- ☐ Privé
- ☐ Publiek
- ☒ Interieur
- ☒ Extérieur
- ☐ Plannen
- △ Details
 - ☒ Buitenschrijnwerk
 - ☐ Daken
 - ☐ Gevels
 - ☐ Kasten
 - ☐ Structuren
 - ☐ Trappen
- ▼ Meubilair
- ▼ Materialiteit
- ▼ Types
- ▼ Elementen
- ▼ Kleur

Bijlage 9: Filters - Geen filters

HOMEOVER

REF.bib

RECENT TOEGEVOEGD

☐ Privé

☐ Publiek

☐ Interieur

☐ Extérieur

☐ Plannen

▼ Details

▼ Meubilair

▼ Materialiteit

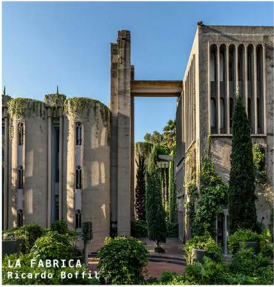
▼ Types

▼ Elementen

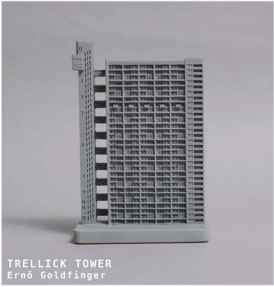
▼ Kleur

HANGING CAPSULE TOWER
Kisho Kurokawa

LA FABRICA
Ricardo Boffill

TRELICK TOWER
Erno Goldfinger

HOUSE DOMUS
Alberto Campo Baeza

HOUSE WITH ONE WALL
Christian Kerez

CBR BUILDING
Constantin Brădescu, Marcel Lambrichts

▼

Bijlage 10: Filters - Favorieten

HOMEOVER

REF.bib

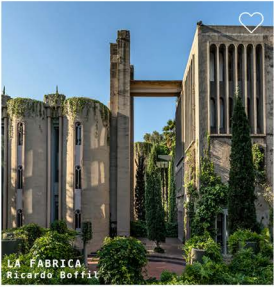
MIJN REF.bib

PANTON CHAIR
Verner Panton

KAPELLEVELD
De Vylder Vinck Taxilieu architecten

LA FABRICA
Ricardo Boffill

CBR BUILDING
Constantin Brădescu, Marcel Lambrichts

38

Bijlage 11: Filters - Resultaat lichtinval

HOME OVER

♡ SIGN IN

REF.bib

BRUDER KLAUS FIELD CHAPEL
Peter Zumthor
2007
Mechernich, Duitsland

LITERATUUR

Peter Zumthor: buildings and projects
UHasselt bib: 72 ZUMT 2014, Campus Diepenbeek -
Leeszaal

Atmospheres: architectural environments
surrounding objects
UHasselt bib: 72 ZUMT 2006, Campus Diepenbeek -
Leeszaal

Thinking architecture
UHasselt bib: 72 ZUMT 2017, Campus Diepenbeek -
Leeszaal

WEBSITE(S)

<https://zumthor.bjorkan.no/project/bruderklaus/>

Bijlage 12: Opladzone

HOME OVER

PROJECTEN UPLOADEN ruth.stevens@uhasselt.be

REF.bib

UPLOADZONE

NAAM PROJECT:

NAAM ARCHITECT(EN):

BOUWJAAR:

PLAATS (stad en land):

BRON(literatuur):

BRON(website(s)):

AFBEELDINGEN (min. 4):

VOLGENDE

Bijlage 13: Filters - Aanduiden

HOME

OVER

PROJECTEN

UPLOADEN

ruth.stevens@uhasselt.be

REF.bib

UPLOADZONE

DUID AAN WELKE FILTERS VAN TOEPASSING ZIJN

☐ Privé

☐ Publiek

☐ Interieur

☐ Exterieur

☐ Plannen

^ Details

☐ Buitenschrijnwerk

☐ Daken

☐ Gevels

☐ Kasten

☐ Structuren

☐ Trappen

^ Meubilair

☐ Fauteuil

☐ Kast

☐ Stoel

☐ Tafel

☐ Zetel

☐ Andere

^ Materialiteit

☐ Baksteen

☐ Bamboe

☐ Beton

☐ Hout

☐ Karton

☐ Metaal

☐ Natuursteen

☐ Stampleem

☐ Stof

☐ Tegels

^ Types

☐ Appartementen

☐ Bibliotheken

☐ Culturele centra

☐ Eéngesinswoningen

☐ Gezondheidszorg

☐ Ho(s)tels

☐ Kantoren

☐ Kinderdagverblijven

☐ Musea

☐ Podiumkunsten centra

☐ Publieke ruimtes

☐ Religieuze gebouwen

☐ Scholen

☐ Sportfaciliteiten

☐ Transportfaciliteiten

☐ Winkels

^ Elementen

☐ Bogen

☐ Balkonnen

☐ Deuren

☐ Gewelven

☐ Gordijnen

☐ Groendaken

☐ Kolommen

☐ Licht

☐ Openhaarden

☐ Organisch

☐ Overkappingen

☐ Patio's

☐ Poorten

☐ Plafonds

^ Kleur

☐ Blauw

☐ Bruin

☐ Geel

☐ Grijs

☐ Groen

☐ Oranje

☐ Paars

☐ Rood

☐ Roze

☐ Wit

☐ Meerkleurig

TERUG

UPLOAD

ARCH.

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Hallo en hartelijk dank dat je de tijd neemt om deel te nemen aan deze enquête. Jouw feedback is van enorme waarde voor ons onderzoek naar het gebruik van architecturale referenties in de ontwerpstudio en in de opleiding. De vragen zijn bedoeld om inzicht te krijgen in hoe studenten architecturale referenties gebruiken, waar ze die vandaan halen en hun mening over de referenties die door docenten worden aangereikt.

Wat is jouw studiejaar?

1. Markeer slechts één ovaal.

- ☒ 1ste bachelor
☐ 2de bachelor
☐ 3de bachelor

2. Welk aspect van (interieur)architectuur interesseert jou het meest?

Het ontwerpen

Gebruik van architecturale referenties

3. Hoe vaak gebruik je architecturale referenties tijdens het ontwerpproces in de studio?

af en toe.

4. Op welke specifieke momenten tijdens het ontwerpproces raadpleeg je architecturale referenties?

tijdens mijn voorstudies

5. Welke bronnen gebruik je meestal om architecturale referenties te vinden? (bijv. boeken, tijdschriften, websites, tentoonstellingen, etc.)

archdaily newsite

Bijlage 15: Enquête antwoord arch. 1

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Docent-aangeboden referenties

6. Vind je dat de door docenten aangeboden architecturale referenties voldoende zijn voor jouw ontwerpwerk?

neen, niet altijd

7. Heb je het gevoel dat er vaak dezelfde referenties worden aangereikt voor een ontwerp?

niet echt

8. Zou je willen dat de docenten een breder assortiment aan referenties aanbieden?

ja

Eigen keuzes

9. Maak je vaak gebruik van persoonlijke architecturale referenties die niet door docenten zijn aangeboden?

soms

10. Zo ja, waarom kies je ervoor om deze persoonlijke referenties te gebruiken?

omdat ik ze duidelijker vind, of beter begrijp.

11. Hoe beïnvloeden persoonlijke architecturale referenties jouw ontwerpproces?

geen idee

Algemeen

12. Wat is jouw algemene mening over het gebruik van architecturale referenties in de (interieur)architectuur opleiding?

ik vind het goed om zo een duidelijk beeld te krijgen over de opdracht.

13. Heb je suggesties voor verbetering wat betreft referenties in de ontwerpstudio en de opleiding?

nee

ARCH.

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Hallo, en hartelijk dank dat je de tijd neemt om deel te nemen aan deze enquête. Jouw feedback is van enorme waarde voor ons onderzoek naar het gebruik van architecturale referenties in de ontwerpstudio en in de opleiding. De vragen zijn bedoeld om inzicht te krijgen in hoe studenten architecturale referenties gebruiken, waar ze die vandaan halen en hun mening over de referenties die door docenten worden aangereikt.

Wat is jouw studiejaar?

1. Markeer slechts één ovaal.

- ☒ 1ste bachelor
☐ 2de bachelor
☐ 3de bachelor

2. Welk aspect van (interieur)architectuur interesseert jou het meest?

Het creatief kunnen ontwerpen

Gebruik van architecturale referenties

3. Hoe vaak gebruik je architecturale referenties tijdens het ontwerpproces in de studio?

Heel veel

4. Op welke specifieke momenten tijdens het ontwerpproces raadpleeg je architecturale referenties?

In het begin van het proces

5. Welke bronnen gebruik je meestal om architecturale referenties te vinden? (bijv. boeken, tijdschriften, websites, tentoonstellingen, etc.)

Pinterest, referenties uit ontwerpmethodiek

Bijlage 17: Enquête antwoord arch. 2

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Docent-aangeboden referenties

6. Vind je dat de door docenten aangeboden architecturale referenties voldoende zijn voor jouw ontwerpwerk?

ja

7. Heb je het gevoel dat er vaak dezelfde referenties worden aangereikt voor een ontwerp?

ja

8. Zou je willen dat de docenten een breder assortiment aan referenties aanbieden?

ja

Eigen keuzes

9. Maak je vaak gebruik van persoonlijke architecturale referenties die niet door docenten zijn aangeboden?

ja

10. Zo ja, waarom kies je ervoor om deze persoonlijke referenties te gebruiken?

in andere dingen dan anderen als inspiratie gebruiken om je te differentiëren

11. Hoe beïnvloeden persoonlijke architecturale referenties jouw ontwerpproces?

verminderend

Algemeen

12. Wat is jouw algemene mening over het gebruik van architecturale referenties in de (interieur)architectuur opleiding?

Een nuttig hulpmiddel

13. Heb je suggesties voor verbetering wat betreft referenties in de ontwerpstudio en de opleiding?

Gerichtere referenties over eigen ontwerp

Aach.

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Hallo en hartelijk dank dat je de tijd neemt om deel te nemen aan deze enquête. Jouw feedback is van enorme waarde voor ons onderzoek naar het gebruik van architecturale referenties in de ontwerpstudio en in de opleiding. De vragen zijn bedoeld om inzicht te krijgen in hoe studenten architecturale referenties gebruiken, waar ze die vandaan halen en hun mening over de referenties die door docenten worden aangereikt.

Wat is jouw studiejaar?

1. Markeer slechts één ovaal.

- ☒ 1ste bachelor
☐ 2de bachelor
☐ 3de bachelor

2. Welk aspect van (interieur)architectuur interesseert jou het meest?

JE EIGEN IDEEËN UITVOEREN

Gebruik van architecturale referenties

3. Hoe vaak gebruik je architecturale referenties tijdens het ontwerpproces in de studio?

BIJ ELK ONTWERP

4. Op welke specifieke momenten tijdens het ontwerpproces raadpleeg je architecturale referenties?

TJDENS HET BEDENKEN VAN EEN CONCEPT

5. Welke bronnen gebruik je meestal om architecturale referenties te vinden? (bijv. boeken, tijdschriften, websites, tentoonstellingen, etc.)

WEBSITES

Bijlage 19: Enquête antwoord arch. 3

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Docent-aangeboden referenties

6. Vind je dat de door docenten aangeboden architecturale referenties voldoende zijn voor jouw ontwerpwerk?

ja, maar niet altijd.

7. Heb je het gevoel dat er vaak dezelfde referenties worden aangereikt voor een ontwerp?

hangt van project tot project af.

8. Zou je willen dat de docenten een breder assortiment aan referenties aanbieden?

hoeft niet perse, je kan zelf ook aan veel referenties geraaken.

Eigen keuzes

9. Maak je vaak gebruik van persoonlijke architecturale referenties die niet door docenten zijn aangeboden?

soms

10. Zo ja, waarom kies je ervoor om deze persoonlijke referenties te gebruiken?

Omdat dit mijn eigen idee duidelijker maakt

11. Hoe beïnvloeden persoonlijke architecturale referenties jouw ontwerpproces?

Ze kunnen je doelgerichter helpen.

Algemeen

12. Wat is jouw algemene mening over het gebruik van architecturale referenties in de (interieur)architectuur opleiding?

Wordt vaak gebruikt en naar gevraagd, maar helpt je ontwerp proces

13. Heb je suggesties voor verbetering wat betreft referenties in de ontwerpstudio en de opleiding?

nee

Arch

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Hallo en hartelijk dank dat je de tijd neemt om deel te nemen aan deze enquête. Jouw feedback is van enorme waarde voor ons onderzoek naar het gebruik van architecturale referenties in de ontwerpstudio en in de opleiding. De vragen zijn bedoeld om inzicht te krijgen in hoe studenten architecturale referenties gebruiken, waar ze die vandaan halen en hun mening over de referenties die door docenten worden aangereikt.

Wat is jouw studiejaar?

1. Markeer slechts één ovaal.

☒ 1ste bachelor

☐ 2de bachelor

☐ 3de bachelor

2. Welk aspect van (interieur)architectuur interesseert jou het meest?

Ontwerpen

Gebruik van architecturale referenties

3. Hoe vaak gebruik je architecturale referenties tijdens het ontwerpproces in de studio?

Regelmatig

4. Op welke specifieke momenten tijdens het ontwerpproces raadpleeg je architecturale referenties?

5. Welke bronnen gebruik je meestal om architecturale referenties te vinden? (bijv. boeken, tijdschriften, websites, tentoonstellingen, etc.)

Verschillende tijdschriften en websites.

Bijlage 21: Enquête antwoord arch. 4

Docent-aangeboden referenties

6. Vind je dat de door docenten aangeboden architecturale referenties voldoende zijn voor jouw ontwerpwerk?

Zeker, maar ik zoek er ook die beter bij mezelf uitkomen.

7. Heb je het gevoel dat er vaak dezelfde referenties worden aangereikt voor een ontwerp?

Nee, er is voldoende variatie.

8. Zou je willen dat de docenten een breder assortiment aan referenties aanbieden?

Daar mag altijd.

Eigen keuzes

9. Maak je vaak gebruik van persoonlijke architecturale referenties die niet door docenten zijn aangeboden?

Ja. Ik ga steeds zelf op zoek, zo kom je veel meer tegen.

10. Zo ja, waarom kies je ervoor om deze persoonlijke referenties te gebruiken?

Deze referenties staan vaak korter bij mijn ideeën of ik zoek het ik als goed vind.

11. Hoe beïnvloeden persoonlijke architecturale referenties jouw ontwerpproces?

Ze zorgen voor een basis waarvan ik begin te ontwerpen.

Algemeen

12. Wat is jouw algemene mening over het gebruik van architecturale referenties in de (interieur)architectuur opleiding?

Andere ideeën zijn de basis voor nieuwe verbeteringen.

13. Heb je suggesties voor verbetering wat betreft referenties in de ontwerpstudio en de opleiding?

Boeken in de studio.

+ tijdschriften

ARCH.

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Hallo en hartelijk dank dat je de tijd neemt om deel te nemen aan deze enquête. Jouw feedback is van enorme waarde voor ons onderzoek naar het gebruik van architecturale referenties in de ontwerpstudio en in de opleiding. De vragen zijn bedoeld om inzicht te krijgen in hoe studenten architecturale referenties gebruiken, waar ze die vandaan halen en hun mening over de referenties die door docenten worden aangereikt.

Wat is jouw studiejaar?

1. Markeer slechts één ovaal.

- ☒ 1ste bachelor
☐ 2de bachelor
☐ 3de bachelor

2. Welk aspect van (interieur)architectuur interesseert jou het meest?

het ontwerpen van gebouwen

Gebruik van architecturale referenties

3. Hoe vaak gebruik je architecturale referenties tijdens het ontwerpproces in de studio?

3-5 keer

4. Op welke specifieke momenten tijdens het ontwerpproces raadpleeg je architecturale referenties?

in het begin wanneer we zelf een idee moeten bedenken.

5. Welke bronnen gebruik je meestal om architecturale referenties te vinden? (bijv. boeken, tijdschriften, websites, tentoonstellingen, etc.)

archdaily,

Bijlage 23: Enquête antwoord arch. 5

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Docent-aangeboden referenties

6. Vind je dat de door docenten aangeboden architecturale referenties voldoende zijn voor jouw ontwerpwerk?

JA

7. Heb je het gevoel dat er vaak dezelfde referenties worden aangereikt voor een ontwerp?

NEE

8. Zou je willen dat de docenten een breder assortiment aan referenties aanbieden?

DAT ZOU FIJNER ZIJN

Eigen keuzes

9. Maak je vaak gebruik van persoonlijke architecturale referenties die niet door docenten zijn aangeboden?

JA

10. Zo ja, waarom kies je ervoor om deze persoonlijke referenties te gebruiken?

PASSEN MEER MET MIJN EIGEN IDEEËN

11. Hoe beïnvloeden persoonlijke architecturale referenties jouw ontwerpproces?

VERBETEREN DE AFWERKING

Algemeen

12. Wat is jouw algemene mening over het gebruik van architecturale referenties in de (interieur)architectuur opleiding?

ZORGT VOOR MEER INSPIRATIE

13. Heb je suggesties voor verbetering wat betreft referenties in de ontwerpstudio en de opleiding?

ARCH.

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Hallo, en hartelijk dank dat je de tijd neemt om deel te nemen aan deze enquête. Jouw feedback is van enorme waarde voor ons onderzoek naar het gebruik van architecturale referenties in de ontwerpstudio en in de opleiding. De vragen zijn bedoeld om inzicht te krijgen in hoe studenten architecturale referenties gebruiken, waar ze die vandaan halen en hun mening over de referenties die door docenten worden aangereikt.

Wat is jouw studiejaar?

1. Markeer slechts één ovaal.

☒ 1ste bachelor

☐ 2de bachelor

☐ 3de bachelor

2. Welk aspect van (interieur)architectuur interesseert jou het meest?

De constructie.

Gebruik van architecturale referenties

3. Hoe vaak gebruik je architecturale referenties tijdens het ontwerpproces in de studio?

Telkens als ik een probleem vastloop waar ik geen oplossing voor kan vinden.

4. Op welke specifieke momenten tijdens het ontwerpproces raadpleeg je architecturale referenties?

Bij de voorstudie.

5. Welke bronnen gebruik je meestal om architecturale referenties te vinden? (bijv. boeken, tijdschriften, websites, tentoonstellingen, etc.)

Websites, Pinterest, Instagram.

Bijlage 25: Enquête antwoord arch. 6

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Docent-aangeboden referenties

6. Vind je dat de door docenten aangeboden architecturale referenties voldoende zijn voor jouw ontwerpwerk?

Onvoldoende, meer variatie

7. Heb je het gevoel dat er vaak dezelfde referenties worden aangereikt voor een ontwerp?

Ja, over verschillende projecten heen

8. Zou je willen dat de docenten een breder assortiment aan referenties aanbieden?

Ja

Eigen keuzes

9. Maak je vaak gebruik van persoonlijke architecturale referenties die niet door docenten zijn aangeboden?

Ja

10. Zo ja, waarom kies je ervoor om deze persoonlijke referenties te gebruiken?

Dan weet ik wat ik aantrekkelijk vindt.

11. Hoe beïnvloeden persoonlijke architecturale referenties jouw ontwerpproces?

Veel. Geeft en maakt je uiteindelijk stijl uit.

Algemeen

12. Wat is jouw algemene mening over het gebruik van architecturale referenties in de (interieur)architectuur opleiding?

13. Heb je suggesties voor verbetering wat betreft referenties in de ontwerpstudio en de opleiding?

Aach

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Hallo en hartelijk dank dat je de tijd neemt om deel te nemen aan deze enquête. Jouw feedback is van enorme waarde voor ons onderzoek naar het gebruik van architecturale referenties in de ontwerpstudio en in de opleiding. De vragen zijn bedoeld om inzicht te krijgen in hoe studenten architecturale referenties gebruiken, waar ze die vandaan halen en hun mening over de referenties die door docenten worden aangereikt.

Wat is jouw studiejaar?

1. Markeer slechts één ovaal.

- ☒ 1ste bachelor
☐ 2de bachelor
☐ 3de bachelor

2. Welk aspect van (interieur)architectuur interesseert jou het meest?

Schetsen & ontwerpen

Gebruik van architecturale referenties

3. Hoe vaak gebruik je architecturale referenties tijdens het ontwerpproces in de studio?

voor elk ontwerp

4. Op welke specifieke momenten tijdens het ontwerpproces raadpleeg je architecturale referenties?

bij het bedenken van een concept en de details uitwerking of als er ergens een probleem is zit ik te zoeken naar oplossingen

5. Welke bronnen gebruik je meestal om architecturale referenties te vinden? (bijv. boeken, tijdschriften, websites, tentoonstellingen, etc.)

zelf genomen foto's, Archdaily, boeken (bib), pinterst, in andere projecten.

bij websites probeer ik er wel op te letten dat het

Bijlage 27: Enquête antwoord arch. 7

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Docent-aangeboden referenties

6. Vind je dat de door docenten aangeboden architecturale referenties voldoende zijn voor jouw ontwerpwerk?

nee

7. Heb je het gevoel dat er vaak dezelfde referenties worden aangereikt voor een ontwerp?

nee

8. Zou je willen dat de docenten een breder assortiment aan referenties aanbieden?

ja

Eigen keuzes

9. Maak je vaak gebruik van persoonlijke architecturale referenties die niet door docenten zijn aangeboden?

soms

10. Zo ja, waarom kies je ervoor om deze persoonlijke referenties te gebruiken?

uit eigen interesse in het ontwerp

11. Hoe beïnvloeden persoonlijke architecturale referenties jouw ontwerpproces?

kleur / materiaal gebruik

Algemeen

12. Wat is jouw algemene mening over het gebruik van architecturale referenties in de (interieur)architectuur opleiding?

/

13. Heb je suggesties voor verbetering wat betreft referenties in de ontwerpstudio en de opleiding?

meer links van websites toevoegen van interessante architecten en hun creaties

INT

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Hallo en hartelijk dank dat je de tijd neemt om deel te nemen aan deze enquête. Jouw feedback is van enorme waarde voor ons onderzoek naar het gebruik van architecturale referenties in de ontwerpstudio en in de opleiding. De vragen zijn bedoeld om inzicht te krijgen in hoe studenten architecturale referenties gebruiken, waar ze die vandaan halen en hun mening over de referenties die door docenten worden aangereikt.

Wat is jouw studiejaar?

1. Markeer slechts één ovaal.

☒ 1ste bachelor

☐ 2de bachelor

☐ 3de bachelor

2. Welk aspect van (interieur)architectuur interesseert jou het meest?

ontwerpen, creatief zijn

Gebruik van architecturale referenties

3. Hoe vaak gebruik je architecturale referenties tijdens het ontwerpproces in de studio?

Vaak, zeker voor inspiratie. Meestal beginpunt om idee verder uit te bouwen.

4. Op welke specifieke momenten tijdens het ontwerpproces raadpleeg je architecturale referenties?

Vooraf in het begin van het proces

5. Welke bronnen gebruik je meestal om architecturale referenties te vinden? (bijv. boeken, tijdschriften, websites, tentoonstellingen, etc.)

Tijdschriften, Pinterest

Bijlage 29: Enquête antwoord int. arch. 1

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Docent-aangeboden referenties

6. Vind je dat de door docenten aangeboden architecturale referenties voldoende zijn voor jouw ontwerpwerk?

ja

7. Heb je het gevoel dat er vaak dezelfde referenties worden aangereikt voor een ontwerp?

Nee, zijn verschillend per onderwerp

8. Zou je willen dat de docenten een breder assortiment aan referenties aanbieden?

ja, soms wel

Eigen keuzes

9. Maak je vaak gebruik van persoonlijke architecturale referenties die niet door docenten zijn aangeboden?

ja

10. Zo ja, waarom kies je ervoor om deze persoonlijke referenties te gebruiken?

Om kennis breder te maken. Zij ook zoeken naar ideeën

11. Hoe beïnvloeden persoonlijke architecturale referenties jouw ontwerpproces?

de organisatie van ruimtes

Algemeen

12. Wat is jouw algemene mening over het gebruik van architecturale referenties in de (interieur)architectuur opleiding?

Heel handig: soms duwtje in de rug, zeker in begin van Proces.

13. Heb je suggesties voor verbetering wat betreft referenties in de ontwerpstudio en de opleiding?

Niet meteen

INT.

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Hallo en hartelijk dank dat je de tijd neemt om deel te nemen aan deze enquête. Jouw feedback is van enorme waarde voor ons onderzoek naar het gebruik van architecturale referenties in de ontwerpstudio en in de opleiding. De vragen zijn bedoeld om inzicht te krijgen in hoe studenten architecturale referenties gebruiken, waar ze die vandaan halen en hun mening over de referenties die door docenten worden aangereikt.

Wat is jouw studiejaar?

1. Markeer slechts één ovaal.

☒ 1ste bachelor

☐ 2de bachelor

☐ 3de bachelor

2. Welk aspect van (interieur)architectuur interesseert jou het meest?

creatief

Gebruik van architecturale referenties

3. Hoe vaak gebruik je architecturale referenties tijdens het ontwerpproces in de studio?

niet vaak

4. Op welke specifieke momenten tijdens het ontwerpproces raadpleeg je architecturale referenties?

Begin (inspiratie)

5. Welke bronnen gebruik je meestal om architecturale referenties te vinden? (bijv. boeken, tijdschriften, websites, tentoonstellingen, etc.)

websites

Bijlage 31: Enquête antwoord int. arch. 2

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Docent-aangeboden referenties

6. Vind je dat de door docenten aangeboden architecturale referenties voldoende zijn voor jouw ontwerpwerk?

ja

7. Heb je het gevoel dat er vaak dezelfde referenties worden aangereikt voor een ontwerp?

Neen, zijn verschillend per onderwerp

8. Zou je willen dat de docenten een breder assortiment aan referenties aanbieden?

ja, soms wel

Eigen keuzes

9. Maak je vaak gebruik van persoonlijke architecturale referenties die niet door docenten zijn aangeboden?

ja

10. Zo ja, waarom kies je ervoor om deze persoonlijke referenties te gebruiken?

Om kennis breder te maken. Zij ook zoeken naar ideeën

11. Hoe beïnvloeden persoonlijke architecturale referenties jouw ontwerpproces?

zo de organisatie van ruimtes

Algemeen

12. Wat is jouw algemene mening over het gebruik van architecturale referenties in de (interieur)architectuur opleiding?

Heel handig: soms duwtje in de rug, zeker in begin van ProceS.

13. Heb je suggesties voor verbetering wat betreft referenties in de ontwerpstudio en de opleiding?

Niet meteen

INT.

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Hallo en hartelijk dank dat je de tijd neemt om deel te nemen aan deze enquête. Jouw feedback is van enorme waarde voor ons onderzoek naar het gebruik van architecturale referenties in de ontwerpstudio en in de opleiding. De vragen zijn bedoeld om inzicht te krijgen in hoe studenten architecturale referenties gebruiken, waar ze die vandaan halen en hun mening over de referenties die door docenten worden aangereikt.

Wat is jouw studiejaar?

1. Markeer slechts één ovaal.

- ☒ 1ste bachelor
☐ 2de bachelor
☐ 3de bachelor

2. Welk aspect van (interieur)architectuur interesseert jou het meest?

Creatief denken, Maken, praktisch bezig zijn.

Gebruik van architecturale referenties

3. Hoe vaak gebruik je architecturale referenties tijdens het ontwerpproces in de studio?

Zelden

4. Op welke specifieke momenten tijdens het ontwerpproces raadpleeg je architecturale referenties?

Begin, inspiratie zoeken

5. Welke bronnen gebruik je meestal om architecturale referenties te vinden? (bijv. boeken, tijdschriften, websites, tentoonstellingen, etc.)

Websites

Bijlage 33: Enquête antwoord int. arch. 3

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Docent-aangeboden referenties

6. Vind je dat de door docenten aangeboden architecturale referenties voldoende zijn voor jouw ontwerpwerk?

nee, meestal zijn het veel grotere projecten en een klein aanbod

7. Heb je het gevoel dat er vaak dezelfde referenties worden aangereikt voor een ontwerp?

ja

8. Zou je willen dat de docenten een breder assortiment aan referenties aanbieden?

ja

Eigen keuzes

9. Maak je vaak gebruik van persoonlijke architecturale referenties die niet door docenten zijn aangeboden?

ja, foto's die ik zelf onderweg eens heb genomen of spreekwerk.

10. Zo ja, waarom kies je ervoor om deze persoonlijke referenties te gebruiken?

vaak zijn deze kleinschaliger en dus bruikbaar bij particuliere woningen

11. Hoe beïnvloeden persoonlijke architecturale referenties jouw ontwerpproces?

helpt bij conceptvorming, uitwerking & oplossingen

Algemeen

12. Wat is jouw algemene mening over het gebruik van architecturale referenties in de (interieur)architectuur opleiding?

heel erg belangrijk

13. Heb je suggesties voor verbetering wat betreft referenties in de ontwerpstudio en de opleiding?

een gedeelde bibliotheek of database waar iedereen gebruik van kan maken en toevoegingen kan

doen?
Veel succes met je master!

INT

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Hallo en hartelijk dank dat je de tijd neemt om deel te nemen aan deze enquête. Jouw feedback is van enorme waarde voor ons onderzoek naar het gebruik van architecturale referenties in de ontwerpstudio en in de opleiding. De vragen zijn bedoeld om inzicht te krijgen in hoe studenten architecturale referenties gebruiken, waar ze die vandaan halen en hun mening over de referenties die door docenten worden aangereikt.

Wat is jouw studiejaar?

1. Markeer slechts één ovaal.

☒ 1ste bachelor

☐ 2de bachelor

☐ 3de bachelor

2. Welk aspect van (interieur)architectuur interesseert jou het meest?

De connectie tussen plannen en maquette

Gebruik van architecturale referenties

3. Hoe vaak gebruik je architecturale referenties tijdens het ontwerpproces in de studio?

Niet vaak

4. Op welke specifieke momenten tijdens het ontwerpproces raadpleeg je architecturale referenties?

Het begin, ter inspiratie

5. Welke bronnen gebruik je meestal om architecturale referenties te vinden? (bijv. boeken, tijdschriften, websites, tentoonstellingen, etc.)

Pinterest, Archdaily, cursus "Inleiding tot Architectuur en Kunstgeschiedenis"

Bijlage 35: Enquête antwoord int. arch. 4

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Docent-aangeboden referenties

6. Vind je dat de door docenten aangeboden architecturale referenties voldoende zijn voor jouw ontwerpwerk?

om ja, om niet

7. Heb je het gevoel dat er vaak dezelfde referenties worden aangereikt voor een ontwerp?

nee

8. Zou je willen dat de docenten een breder assortiment aan referenties aanbieden?

ja

Eigen keuzes

9. Maak je vaak gebruik van persoonlijke architecturale referenties die niet door docenten zijn aangeboden?

ja

10. Zo ja, waarom kies je ervoor om deze persoonlijke referenties te gebruiken?

meer inspiratie

11. Hoe beïnvloeden persoonlijke architecturale referenties jouw ontwerpproces?

functies, klangebruik ...

Algemeen

12. Wat is jouw algemene mening over het gebruik van architecturale referenties in de (interieur)architectuur opleiding?

nuttig in de eerste fase (begin)

13. Heb je suggesties voor verbetering wat betreft referenties in de ontwerpstudio en de opleiding?

nee

INTERIEUR

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Hallo en hartelijk dank dat je de tijd neemt om deel te nemen aan deze enquête. Jouw feedback is van enorme waarde voor ons onderzoek naar het gebruik van architecturale referenties in de ontwerpstudio en in de opleiding. De vragen zijn bedoeld om inzicht te krijgen in hoe studenten architecturale referenties gebruiken, waar ze die vandaan halen en hun mening over de referenties die door docenten worden aangereikt.

Wat is jouw studiejaar?

1. Markeer slechts één ovaal.

- ☒ 1ste bachelor
☐ 2de bachelor
☐ 3de bachelor

2. Welk aspect van (interieur)architectuur interesseert jou het meest?

Ontwerpstudio

Gebruik van architecturale referenties

3. Hoe vaak gebruik je architecturale referenties tijdens het ontwerpproces in de studio?

Ampere

4. Op welke specifieke momenten tijdens het ontwerpproces raadpleeg je architecturale referenties?

In het begin voor inspiratie

5. Welke bronnen gebruik je meestal om architecturale referenties te vinden? (bijv. boeken, tijdschriften, websites, tentoonstellingen, etc.)

Online

Bijlage 37: Enquête antwoord int. arch. 5

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Docent-aangeboden referenties

6. Vind je dat de door docenten aangeboden architecturale referenties voldoende zijn voor jouw ontwerpwerk?

Vaak wel

7. Heb je het gevoel dat er vaak dezelfde referenties worden aangereikt voor een ontwerp?

Ja!

8. Zou je willen dat de docenten een breder assortiment aan referenties aanbieden?

Eventueel wel ja

Eigen keuzes

9. Maak je vaak gebruik van persoonlijke architecturale referenties die niet door docenten zijn aangeboden?

Nee

10. Zo ja, waarom kies je ervoor om deze persoonlijke referenties te gebruiken?

~~Ik heb ze niet~~

11. Hoe beïnvloeden persoonlijke architecturale referenties jouw ontwerpproces?

Niet echt, soms gewoon meubelkeuzes

Algemeen

12. Wat is jouw algemene mening over het gebruik van architecturale referenties in de (interieur)architectuur opleiding?

Ik gebruik ze weinig, dus niet echt nuttig

13. Heb je suggesties voor verbetering wat betreft referenties in de ontwerpstudio en de opleiding?

Verplichten van het te gebruiken + uitleg waarom het van belang is.

INT.

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Hallo en hartelijk dank dat je de tijd neemt om deel te nemen aan deze enquête. Jouw feedback is van enorme waarde voor ons onderzoek naar het gebruik van architecturale referenties in de ontwerpstudio en in de opleiding. De vragen zijn bedoeld om inzicht te krijgen in hoe studenten architecturale referenties gebruiken, waar ze die vandaan halen en hun mening over de referenties die door docenten worden aangereikt.

Wat is jouw studiejaar?

1. Markeer slechts één ovaal.

- ☐ 1ste bachelor
☒ 2de bachelor
☐ 3de bachelor

2. Welk aspect van (interieur)architectuur interesseert jou het meest?

Ontwerp Studio

Gebruik van architecturale referenties

3. Hoe vaak gebruik je architecturale referenties tijdens het ontwerpproces in de studio?

Redelijk vaak

4. Op welke specifieke momenten tijdens het ontwerpproces raadpleeg je architecturale referenties?

Vooral tijdens het ontwerp, ook tijdens de jury

5. Welke bronnen gebruik je meestal om architecturale referenties te vinden? (bijv. boeken, tijdschriften, websites, tentoonstellingen, etc.)

website

Bijlage 39: Enquête antwoord int. arch. 6

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Docent-aangeboden referenties

6. Vind je dat de door docenten aangeboden architecturale referenties voldoende zijn voor jouw ontwerpwerk?

Valt mee ik denk dat het bij Studio van de studenten zelf komt

7. Heb je het gevoel dat er vaak dezelfde referenties worden aangereikt voor een ontwerp?

Nee

8. Zou je willen dat de docenten een breder assortiment aan referenties aanbieden?

Ja

Eigen keuzes

9. Maak je vaak gebruik van persoonlijke architecturale referenties die niet door docenten zijn aangeboden?

Bijna altijd

10. Zo ja, waarom kies je ervoor om deze persoonlijke referenties te gebruiken?

Omdat ik deze waarschijnlijk leuker vind

11. Hoe beïnvloeden persoonlijke architecturale referenties jouw ontwerpproces?

Er zijn betere zichtlijnen

Algemeen

12. Wat is jouw algemene mening over het gebruik van architecturale referenties in de (interieur)architectuur opleiding?

Goed, we leren bij tijdens een ontwerpproces

13. Heb je suggesties voor verbetering wat betreft referenties in de ontwerpstudio en de opleiding?

Niet echt want elk ontwerp is anders & als iedereen hetzelfde ref. beeld heeft gezien valt er diversiteit in ontwerp weg.

2/3

INT.

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Hallo en hartelijk dank dat je de tijd neemt om deel te nemen aan deze enquête. Jouw feedback is van enorme waarde voor ons onderzoek naar het gebruik van architecturale referenties in de ontwerpstudio en in de opleiding. De vragen zijn bedoeld om inzicht te krijgen in hoe studenten architecturale referenties gebruiken, waar ze die vandaan halen en hun mening over de referenties die door docenten worden aangereikt.

Wat is jouw studiejaar?

1. Markeer slechts één ovaal.

- ☒ 1ste bachelor
☐ 2de bachelor
☐ 3de bachelor

2. Welk aspect van (interieur)architectuur interesseert jou het meest?

Ontwerpstudio

Gebruik van architecturale referenties

3. Hoe vaak gebruik je architecturale referenties tijdens het ontwerpproces in de studio?

Niet heel vaak

4. Op welke specifieke momenten tijdens het ontwerpproces raadpleeg je architecturale referenties?

Vooral bij het beginproces

5. Welke bronnen gebruik je meestal om architecturale referenties te vinden? (bijv. boeken, tijdschriften, websites, tentoonstellingen, etc.)

pinterest + opzoeken bekende
(interieur)architecten
en dan hun websites

Bijlage 41: Enquête antwoord int. arch. 7

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Docent-aangeboden referenties

6. Vind je dat de door docenten aangeboden architecturale referenties voldoende zijn voor jouw ontwerpwerk?

Nee, dit mag veel meer aangeboden worden

7. Heb je het gevoel dat er vaak dezelfde referenties worden aangereikt voor een ontwerp?

Ja

8. Zou je willen dat de docenten een breder assortiment aan referenties aanbieden?

Ja

Eigen keuzes

9. Maak je vaak gebruik van persoonlijke architecturale referenties die niet door docenten zijn aangeboden?

Ik zoek meestal wel voorbeelden op

10. Zo ja, waarom kies je ervoor om deze persoonlijke referenties te gebruiken?

veel inspiratie voor ontwerpstudio

11. Hoe beïnvloeden persoonlijke architecturale referenties jouw ontwerpproces?

Vooral qua vormelijkheid

Algemeen

12. Wat is jouw algemene mening over het gebruik van architecturale referenties in de (interieur)architectuur opleiding?

Dat deze nog niet genoeg aangeboden worden

13. Heb je suggesties voor verbetering wat betreft referenties in de ontwerpstudio en de opleiding?

Meer tips geven van bronnen die we kunnen raadplegen

Int.

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Hallo en hartelijk dank dat je de tijd neemt om deel te nemen aan deze enquête. Jouw feedback is van enorme waarde voor ons onderzoek naar het gebruik van architecturale referenties in de ontwerpstudio en in de opleiding. De vragen zijn bedoeld om inzicht te krijgen in hoe studenten architecturale referenties gebruiken, waar ze die vandaan halen en hun mening over de referenties die door docenten worden aangereikt.

Wat is jouw studiejaar?

1. Markeer slechts één ovaal.

- ☒ 1ste bachelor
☐ 2de bachelor
☐ 3de bachelor

2. Welk aspect van (interieur)architectuur interesseert jou het meest?

het artistieke

Gebruik van architecturale referenties

3. Hoe vaak gebruik je architecturale referenties tijdens het ontwerpproces in de studio?

Regelmatig, maar voorlopig
vooral via Pinterest

4. Op welke specifieke momenten tijdens het ontwerpproces raadpleeg je architecturale referenties?

Beginfase

5. Welke bronnen gebruik je meestal om architecturale referenties te vinden? (bijv. boeken, tijdschriften, websites, tentoonstellingen, etc.)

Pinterest en Instagram

Bijlage 43: Enquête antwoord int. arch. 8

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Docent-aangeboden referenties

6. Vind je dat de door docenten aangeboden architecturale referenties voldoende zijn voor jouw ontwerpwerk?

Niet voldoende, maar wel al een grote hulp!

7. Heb je het gevoel dat er vaak dezelfde referenties worden aangereikt voor een ontwerp?

Neen, per opdracht zijn deze gevarieerd.

8. Zou je willen dat de docenten een breder assortiment aan referenties aanbieden?

Mag altijd :)

Eigen keuzes

9. Maak je vaak gebruik van persoonlijke architecturale referenties die niet door docenten zijn aangeboden?

Best regelmatig, maar die zijn dan eerder kleine inspiraties van waaruit ik verder ga ontwerpen.

10. Zo ja, waarom kies je ervoor om deze persoonlijke referenties te gebruiken?

Verrijking van het ontwerp

11. Hoe beïnvloeden persoonlijke architecturale referenties jouw ontwerpproces?

Deze vormen oftmals een vertaling van het concept dat ik wil bereiken, waardoor ik m'n idee beter tot uitdrukking kan brengen.

Algemeen

12. Wat is jouw algemene mening over het gebruik van architecturale referenties in de (interieur)architectuur opleiding?

Kan studenten zeker helpen en inspireren + laat hen kennis maken met enkele historische ontwerpers en verwezenlijkingen.

13. Heb je suggesties voor verbetering wat betreft referenties in de ontwerpstudio en de opleiding?

Studenten meer bewust maken over het refereren binnen ontwerpstudio, niet enkel in papers en thesen.

ARCH

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Hallo en hartelijk dank dat je de tijd neemt om deel te nemen aan deze enquête. Jouw feedback is van enorme waarde voor ons onderzoek naar het gebruik van architecturale referenties in de ontwerpstudio en in de opleiding. De vragen zijn bedoeld om inzicht te krijgen in hoe studenten architecturale referenties gebruiken, waar ze die vandaan halen en hun mening over de referenties die door docenten worden aangereikt.

Wat is jouw studiejaar?

1. Markeer slechts één ovaal.

- ☒ 1ste bachelor
☐ 2de bachelor
☐ 3de bachelor

2. Welk aspect van (interieur)architectuur interesseert jou het meest?

Het ontwerpen

Gebruik van architecturale referenties

3. Hoe vaak gebruik je architecturale referenties tijdens het ontwerpproces in de studio?

af en toe.

4. Op welke specifieke momenten tijdens het ontwerpproces raadpleeg je architecturale referenties?

tijdens mijn voorstudies

5. Welke bronnen gebruik je meestal om architecturale referenties te vinden? (bijv. boeken, tijdschriften, websites, tentoonstellingen, etc.)

archdaily website

Bijlage 45: Enquête antwoord int. arch. 9

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Docent-aangeboden referenties

6. Vind je dat de door docenten aangeboden architecturale referenties voldoende zijn voor jouw ontwerpwerk?

neen, niet altijd

7. Heb je het gevoel dat er vaak dezelfde referenties worden aangereikt voor een ontwerp?

niet echt

8. Zou je willen dat de docenten een breder assortiment aan referenties aanbieden?

ja

Eigen keuzes

9. Maak je vaak gebruik van persoonlijke architecturale referenties die niet door docenten zijn aangeboden?

soms

10. Zo ja, waarom kies je ervoor om deze persoonlijke referenties te gebruiken?

omdat ik ze duidelijker vind, of beter begrijp.

11. Hoe beïnvloeden persoonlijke architecturale referenties jouw ontwerpproces?

geen idee

Algemeen

12. Wat is jouw algemene mening over het gebruik van architecturale referenties in de (interieur)architectuur opleiding?

ik vind het goed om zo een duidelijk beeld te krijgen over de opdracht.

13. Heb je suggesties voor verbetering wat betreft referenties in de ontwerpstudio en de opleiding?

nee.

ARCH.

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Hallo en hartelijk dank dat je de tijd neemt om deel te nemen aan deze enquête. Jouw feedback is van enorme waarde voor ons onderzoek naar het gebruik van architecturale referenties in de ontwerpstudio en in de opleiding. De vragen zijn bedoeld om inzicht te krijgen in hoe studenten architecturale referenties gebruiken, waar ze die vandaan halen en hun mening over de referenties die door docenten worden aangereikt.

Wat is jouw studiejaar?

1. Markeer slechts één ovaal.

- ☒ 1ste bachelor
☐ 2de bachelor
☐ 3de bachelor

2. Welk aspect van (interieur)architectuur interesseert jou het meest?

Het creatief kunnen ontwerpen

Gebruik van architecturale referenties

3. Hoe vaak gebruik je architecturale referenties tijdens het ontwerpproces in de studio?

Heel veel

4. Op welke specifieke momenten tijdens het ontwerpproces raadpleeg je architecturale referenties?

In het begin van het proces

5. Welke bronnen gebruik je meestal om architecturale referenties te vinden? (bijv. boeken, tijdschriften, websites, tentoonstellingen, etc.)

Pinterest, referenties uit ontwerpmethodiek

Bijlage 46: Enquête antwoord int. arch. 10

Vragenlijst over architecturale referenties in de ontwerpstudio en opleiding

Docent-aangeboden referenties

6. Vind je dat de door docenten aangeboden architecturale referenties voldoende zijn voor jouw ontwerpwerk?

Ja

7. Heb je het gevoel dat er vaak dezelfde referenties worden aangereikt voor een ontwerp?

Ja

8. Zou je willen dat de docenten een breder assortiment aan referenties aanbieden?

Ja

Eigen keuzes

9. Maak je vaak gebruik van persoonlijke architecturale referenties die niet door docenten zijn aangeboden?

Ja

10. Zo ja, waarom kies je ervoor om deze persoonlijke referenties te gebruiken?

verandering, andere dingen dan anderen als inspiratie gebruiken om je te differentieren

11. Hoe beïnvloeden persoonlijke architecturale referenties jouw ontwerpproces?

verminderend

Algemeen

12. Wat is jouw algemene mening over het gebruik van architecturale referenties in de (interieur)architectuur opleiding?

Een nuttig hulpmiddel

13. Heb je suggesties voor verbetering wat betreft referenties in de ontwerpstudio en de opleiding?

Grachtene referenties over eigen ontwerp

